మానవ వనరుల అభివృద్ధి

ప్రగతి పథంలో ఆంధ్రప్రదేశ్

మానవ వనరుల అభివృద్ధి

గౌ॥ ముఖ్యమంత్రి గారి ఫోన్ ఇన్ కార్యక్రమం

22-12-2003 సాయంత్రం 5-30 గం॥ నుంచి 7-00 గం॥ వరకు

(తేజ, మాటివి, విస్సా, ఇన్ కేబుల్‌లో ప్రత్యక్ష ప్రసారం)

ఏ దేశమైనా, ఏ రాష్ట్రమైనా అభివృద్ధి చెందాలంటే ముఖ్యమైనది :

మానవ వనరుల అభివృద్ధి

- రాష్ట్రాన్ని విజ్ఞాన సమాజంగా, ఆరోగ్య సమాజంగా, ఆదర్శ సమాజంగా తయారు చేయాలన్నది లక్ష్యం.
- ఈ లక్ష్యాన్ని సాధించాలంటే మానవ వనరులను సమగ్రంగా అభివృద్ధి చేసుకోవలసి ఉంటుంది.
- అందుకే మానవ వనరుల అభివృద్ధికి ఎంతో ప్రాధాన్యం ఇవ్వబడుతున్నది.

- శారీరకంగా, మానసికంగా చక్కని ఆరోగ్యం, మారుతున్న సమాజ అవసరాలకు తగిన విద్య, ఆరోగ్యం, ఆహ్లాదంతో పాటు కలిసిమెలిసి పనిచేసే తత్వాన్ని, నాయకత్వ స్ఫూర్తిని ఇచ్చే క్రీడలు ఇవన్నీ మానవ వనరుల కిందికి వస్తాయి.
- ఈ అన్ని అంశాల పట్ల ప్రభుత్వం ఎంతో శ్రద్ధవహిస్తూ, రాష్ట్రంలో మానవ వనరులను గణనీయంగా అభివృద్ధి చేసింది.
- తల్లి గర్భంలోని శిశువు నుంచి వృద్ధుల దాకా శిశు దశ, బాల్యము, యవ్వనము, మధ్య వయస్సు, వృద్ధాప్యం వరకు కూడా మానవ జీవితంలోని అన్ని దశలలో ఆరోగ్య సంరక్షణకు ఎన్నో చర్యలు తీసుకోవాలి.
- అక్షరాస్యత అభివృద్ధికి మూలం కాబట్టి అయిదేళ్లలోపు చిన్నారుల నుంచి కూడా అంగన్‌వాడీల ద్వారా చదువు పట్ల ఆసక్తి కలిగిస్తూ, పోషకాహారం అందిస్తూ, ఆటలు ఆడిస్తూ బాల్యం నుంచే శారీరక, మానసిక వికాసానికి కృషి జరుగుతున్నది.
- ఆపై పాఠశాలలు, కళాశాలలు, వృత్తి, సాంకేతిక కళాశాలలు, విశ్వ విద్యాలయాలు, అంతర్జాతీయ స్థాయి విద్యా సంస్థల ఏర్పాటు
- విద్యా సంస్థల సంఖ్యను ఇబ్బడిముబ్బడిగా పెంచి విద్యను విద్యార్థుల ముంగిట్లోకి తేవడం

  సాంప్రదాయకమైన విద్యతో పాటు వయోజన విద్యకు కూడా ప్రాధాన్యం ఇచ్చి సంపూర్ణ అక్షరాస్యతకు కృషి
- ఒకనాడు చదువు రాని వారు నిరక్షరాస్యులు. కాని ప్రస్తుత ప్రపంచంలో కంప్యూటర్ విజ్ఞానంలేని వారందరూ నిరక్ష రాస్యులగానే లెక్క
- గ్రామాలు, పట్టణాలు అని కాని, ఈ రంగం, ఆ రంగం అని కాని తేడా లేకుండా అన్ని చోట్లకు, అన్ని రంగాలకు నేడు కంప్యూటర్ పరిజ్ఞానం అవసరం.
- అందుకే ఐ.టి.కి అంత ప్రాధాన్యం
- క్రీడలు సరదా కోసం ఆడేవి మాత్రమే కావు
- ఆదర్శ పౌరులను తయారు చేయడానికి క్రీడలు అవసరం
- టీమ్ స్పిరిట్‌ను పెంచుతాయి

- ఒక లక్ష్యాన్ని (గోల్‌ను) దృష్టిలో పెట్టుకుని పని చేసే మనస్తత్వాన్ని పెంపొందిస్తాయి
- ఆరోగ్యం
- మానసిక వికాసం
- ఆనందం
- ఇన్ని ప్రయోజనాలు ఉన్నందు వల్లనే క్రీడలకు అంత ప్రాధాన్యం
- మానవ వనరులను అభివృద్ధి చేయాలంటే ఏం చేయాలి?
  - ప్రతి పౌరుడు చదువుకునే అవకాశం కల్పించడం
  - ప్రతి పౌరుడు చక్కగా, ఆరోగ్యంగా జీవించడానికి తగిన ప్రమాణాలను కల్పించడం.
  - క్రీడలు మొదలగు రంగాలలో ప్రతి ఒక్కరు పాలుపంచుకునేలాగా తగిన సదుపాయాలు ఏర్పాటు చేయడం.
- పై రంగాలలో అభివృద్ధి సాధిస్తే మనం సమాజానికి ఎంతో మేలు చేసినవారమౌతాము. అప్పుడు దేశం, రాష్ట్రం ఆర్థికంగా సామాజికంగా అభివృద్ధి చెందడమే కాక మన దేశం ఇతర దేశాలతో పోటీ పడి, ప్రపంచంలోనే తలమానికంగా నిలుస్తుంది.
- ఇది గుర్తించి, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గత 9 సంవత్సరాలలో మానవ వనరుల అభివృద్ధికై ఎన్నో చర్యలు, ఎంతో ప్రాముఖ్యత, ఎక్కువ మొత్తంలో బడ్జెట్ కేటాయింపులు మొదలయినవి చేసింది.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పై దిశలో ఎన్నో సానుకూల చర్యలు తీసుకోవడం జరిగింది.

చిన్నారుల సంక్షేమం

పథకాలు : సమగ్ర శిశు వికాస పథకం (ఐ.సి.డి.ఎస్), కిశోర బాలికా పథకం, బాలికా సమృద్ధి యోజన

లక్ష్యం

- ఆరేళ్ళలోపు పిల్లలకు పోషకాహారం పంపిణీ
- శిశువుల మానసిక, శారీరక ఆరోగ్య పరిరక్షణ

- శిశు మరణాల తగ్గింపు
- స్త్రీ శిశువుల పట్ల వివక్ష రూపుమాపడం
- బాలికా విద్యకు ప్రోత్సాహం
- చిన్న వయస్సులో పెళ్ళి కాకుండా చూడడం, చదువు చెప్పించడం

అక్షరాస్యత
(1994 స్థితి)

- మన రాష్ట్ర అక్షరాస్యత 44%
- మహిళలలో అయితే ఇది చాలా తక్కువ 28%
- పాఠశాలలలో ఉపాధ్యాయులు లేక విద్యార్థులకు అగచాట్లు
- పాఠశాల భవనాల కొరత
- పాఠశాలలు అందుబాటులో లేకపోవడం

✪ పై స్థితి గతులను అధిగమించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కృత నిశ్చయంతో గట్టిపట్టుదలతో ఎన్నో కార్యక్రమాలు చేపట్టింది.

- విజన్ 2020 రూపొందించి 2005 నాటికి అందరికి విద్య అందించాలని లక్ష్యం నిర్ణయించుకుంది.
- విద్యార్థులకు విద్యను మరింతగా అందుబాటులోకి తేవడం (Improved access), మౌలిక సదుపాయాలను అప్‌గ్రేడ్ చేయడం, ఉపాధ్యాయులకు సాధికారత కల్పించడం (Empower) మొదలగు ప్రోత్సాహపు చర్యలతో విద్యా ప్రమాణాలు మెరుగుపరచడం
- ప్రతి ఒక్క విద్యార్థి ప్రగతి, ఉపాధ్యాయుని పనితీరు, పాఠశాల అభివృద్ధి మొదలగునవి పర్యవేక్షించడం

పై లక్ష్యాలను సాధించడానికి తీసుకున్న చర్యలు

- ప్రతి చిన్న గ్రామంలో సైతం ఒక కి.మీ.కు ఒక ప్రాథమిక పాఠశాల, 3 కి.మీ.కు ప్రాథమికోన్నత పాఠశాల, 5 కి.మీ.లకు ఒక ఉన్నత పాఠశాల నెలకొల్పడానికి చర్యలు తీసుకుంది.
- సుమారు 1.6 లక్షల ఉపాధ్యాయులను నియమించడం జరిగింది. ఇవే కాక ఇంకా 16,000 ఉపాధ్యాయులను నియమించడానికి ఈ సంవత్సరం చర్యలు చేపట్టడం.
- 50 వేల విద్యావాలంటీర్ల నియామకం
- బ్రిడ్జి స్కూళ్ళు ఏర్పాటు చేయడం
- విద్యానిధి ఏర్పాటు
- బాల కార్మిక వ్యవస్థ, సంపూర్ణ అక్షరాస్యత సాధనలో ఒక పెద్ద ఆటంకం. దీని నిర్మూలనకు ప్రత్యేక చర్యలు, పదునైన చట్టం, ప్రజలలో అవగాహన మొదలగు అంశాలపై ప్రభుత్వం ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపింది
- ప్రజలలో అవగాహన పెంచడానికి చదువుల పండుగ కార్యక్రమం చేపట్టడం జరిగింది.
- మధ్యాహ్న భోజన పథకం అమలు
- విద్యార్థులకు పౌష్టికాహారం అందజేయడం
- 1994లో 1,500 కోట్లున్న బడ్జెట్‌ను 3,800 కోట్లకు పెంచడం జరిగింది
- 'మీకోసం' కార్యక్రమం అమలు
- 1,000 పాఠశాలలలో కంప్యూటర్ విద్య
- 1.5 లక్షల ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ
- 1990–95లో పాఠశాల విద్యకు 4,871 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు చేస్తే గత 8 సంవత్సరాలలో 13 వేల కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు
- 19 జిల్లాలో డి.పి.ఇ.పి. అమలు
- ఏప్రియల్ 2003 నుండి అన్ని జిల్లాలో సర్వశిక్షా అభియాన్ అమలు

- మధ్యాహ్న భోజనం పథకం కింద 74.59 లక్షల విద్యార్థులు, 250 కోట్ల రూపాయల ఖర్చు
- 'సౌకర్యం' కింద 2 లక్షల సైకిళ్ళు – ఇంకో లక్ష అదనంగా మంజూరు
- 1047 ఉర్దు పాఠశాలల ఏర్పాటు
- తక్కువ అక్షరాస్యత ఉన్న మండలాలలో కొత్తగా 40 రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు

వీటి ఫలితంగా....

- అక్షరాస్యతా శాతం 44.09 నుంచి 72.86కు పెరుగుదల

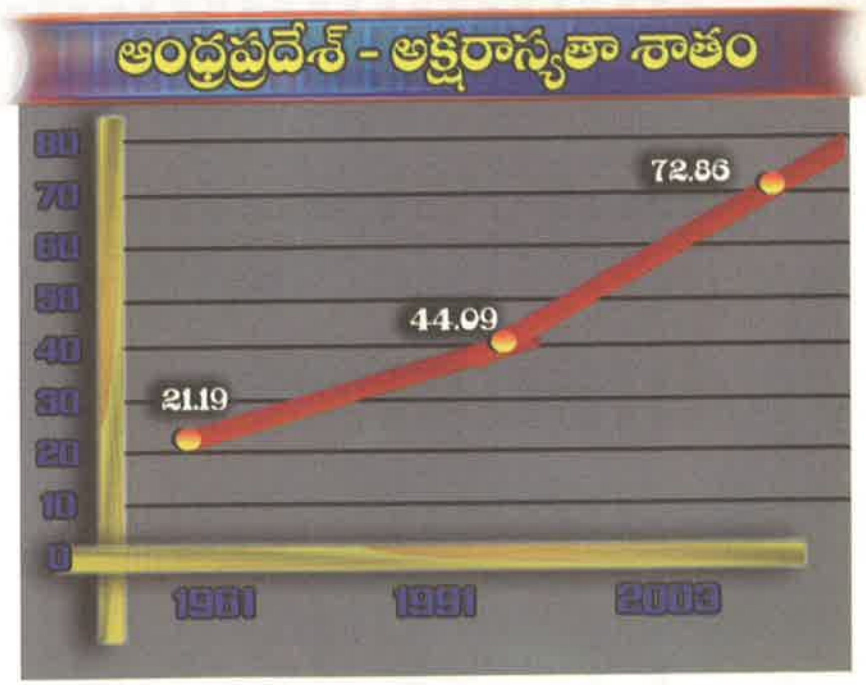

ఆంధ్రప్రదేశ్ జిల్లాల్లో అక్షరాస్యతా శాతం

క్రమ సంఖ్య	జిల్లా	1961	1991	2003	1961 నుంచి 1991 వరకు వృద్ధి రేటు (30 సం॥లలో)	1991 నుంచి 2003 వరకు వృద్ధి రేటు (12 సం॥లలో)	1961 నుంచి 2003 వరకు వృద్ధి రేటు (42 సం॥లలో)
1.	చిత్తూరు	20.94	49.75	80.43	28.81	30.68	59.49
2.	హైదరాబాద్	35.05	71.52	94.23	36.47	22.71	59.18
3.	నెల్లూరు	21.13	47.61	78.57	26.48	30.96	57.44
4.	పశ్చిమ గోదావరి	30.76	53.38	88.16	22.62	34.78	57.40
5.	నల్లగొండ	14.11	38.00	68.96	23.89	30.96	54.85
6.	కడప	21.75	48.12	76.32	26.37	28.20	54.57
7.	వరంగల్	15.37	39.30	69.64	23.93	30.34	54.27
8.	కరీంనగర్	12.90	37.17	66.76	24.27	29.59	53.86
9.	విశాఖపట్టణము	17.15	45.51	70.88	28.36	25.37	53.73
10.	ఖమ్మం	15.23	40.50	68.81	25.27	28.31	53.58
11.	కృష్ణ	31.15	53.17	83.35	22.02	30.18	52.20
12.	తూర్పు గోదావరి	26.00	48.79	78.08	22.79	29.29	52.08
13.	ఆదిలాబాద్	11.72	32.96	63.79	21.24	30.83	52.07
14.	శ్రీకాకుళం	15.71	36.22	66.69	20.51	30.47	50.98
15.	మెదక్	14.05	32.41	63.47	18.36	31.06	49.42
16.	నిజామాబాద్	14.32	34.18	63.50	19.86	29.32	49.18
17.	గుంటూరు	27.66	46.35	74.87	18.69	28.52	47.21
18.	అనంతపూర్	20.61	42.18	67.59	21.57	25.41	46.98
19.	విజయనగరం	17.15	34.19	61.78	17.04	27.59	44.63
20.	రంగారెడ్డి	35.05	49.07	79.05	14.02	29.98	44.00
21.	కర్నూలు	21.41	39.97	64.89	18.56	24.92	43.48
22.	ప్రకాశం	27.66	40.30	69.00	12.64	28.70	41.34
23.	మహబూబ్‌నగర్	13.46	29.58	54.28	16.12	24.70	40.82
	రాష్ట్రం	29.19	44.09	72.86	22.90	28.77	51.67

- పాఠశాలల సంఖ్యలో గణనీయమైన పెరుగుదల (1995లో 63,522 నుండి 2003లో 91,042)

పాఠశాలలు, ఉపాధ్యాయులు, తరగతి గదుల వృద్ధిరేటు

క్రమ సంఖ్య	జిల్లాపేరు	పాఠశాలలు 1995-96	2002-03	తేడా	వృద్ధిశాతం	ఉపాధ్యాయులు 1995-96	2002-03	తేడా	వృద్ధిశాతం	1995 తరువాత నిర్మించిన క్లాసు రూములు
1.	నిజామాబాద్	1452	2893	1441	99.24	7494	13706	6121	82.89	2248
2.	రంగారెడ్డి	2000	3973	1973	98.65	14045	27293	13248	94.33	2085
3.	హైదరాబాద్	1345	2640	1295	96.28	18627	26304	7677	41.21	82
4.	కరీంనగర్	2482	4274	1792	72.20	12753	23691	10938	85.77	1511
5.	ఖమ్మం	2195	3632	1437	65.47	8363	13683	5320	63.61	2398
6.	మెదక్	1942	3110	1168	60.14	8153	13069	4916	60.30	3244
7.	నల్లగొండ	2582	4099	1517	58.75	11089	18918	7829	70.60	2249
8.	వరంగల్	2775	4363	1588	57.23	13637	22351	8714	63.90	979
9.	మహబూబ్‌నగర్	2768	4323	1555	56.18	11655	19506	7851	67.36	2008
10.	విశాఖపట్టణము	3022	4502	1480	48.97	9983	15716	5193	52.02	1875
11.	ఆదిలాబాద్	3155	4377	1262	40.51	10038	16143	6105	60.82	1237
12.	కర్నూలు	2384	3323	939	39.39	10804	18524	7720	71.46	1206
13.	శ్రీకాకుళం	2939	4018	1079	36.71	8243	12853	4610	55.93	2158
14.	కడప	3247	4283	1036	31.91	10748	17909	7161	66.63	2132
15.	అనంతపూర్	3346	4387	1041	31.11	10611	17423	6812	64.20	2915
16.	ప్రకాశం	3088	3998	910	29.47	10720	15067	4347	40.55	2310
17.	తూర్పుగోదావరి	3693	4698	1005	27.21	15473	21823	6350	41.04	53
18.	చిత్తూరు	4785	6085	1300	27.17	13629	23816	10187	74.75	2095
19.	విజయనగరం	2484	3131	647	26.05	7680	12157	4477	58.29	786
20.	కృష్ణా	3080	3675	595	19.32	13496	17788	4292	31.80	552
21.	పశ్చిమగోదావరి	2916	3457	541	18.55	12217	15180	2963	24.25	1565
22.	గుంటూరు	3323	3905	582	17.51	13531	17981	4450	32.89	2123
23.	నెల్లూరు	3356	3896	540	16.09	10745	15541	4796	44.63	1082
	ఆంధ్రప్రదేశ్	64319	91042	26723	41.55	263734	415902	152168	57.7	38893

- మధ్యలో బడిమానేసిన వారి శాతం 2002 నాటికి 63 నుండి 47కు తగ్గింపు
- విద్యార్థుల నమోదు 1.09 కోట్ల నుండి 1.35 కోట్లకు పెరుగుదల
- 10వ తరగతి ఉత్తీర్ణత శాతం 55 నుండి 75కు పెరుగుదల

ఎస్.ఎస్.సి.ఫలితాలు

జిల్లా	ఉత్తీర్ణత 1997	ఉత్తీర్ణత 2003	పెరిగిన ఉత్తీర్ణత 1997 - 2003
వరంగల్	54.84	89.52	34.68
చిత్తూర్	53.23	87.39	34.16
విజయనగరం	42.11	73.76	31.65
మెదక్	53.26	82.22	28.96
ఆదిలాబాద్	53.14	81.21	28.07
తూర్పుగోదావరి	50.11	77.05	26.94
నెల్లూరు	53.01	77.29	24.28

ఎస్.ఎస్.సి.ఫలితాలు

జిల్లా	ఉత్తీర్ణత 1997	ఉత్తీర్ణత 2003	పెరిగిన ఉత్తీర్ణత 1997 - 2003
పశ్చిమ గోదావరి	53.74	74.17	20.43
కరీంనగర్	64.52	84.26	19.74
నల్గొండ	61.68	81.21	19.53
అనంతపురం	46.52	65.98	19.46
విశాఖపట్నం	50.99	68.96	17.97
శ్రీకాకుళం	51.05	68.17	17.12
కృష్ణా	53.19	69.26	16.07

ఎస్.ఎస్.సి.ఫలితాలు

జిల్లా	ఉత్తీర్ణత 1997	ఉత్తీర్ణత 2003	పెరిగిన ఉత్తీర్ణత 1997-2003
రంగారెడ్డి	56.14	72.21	16.07
ప్రకాశం	63.62	79.46	15.84
కర్నూల్	52.83	66.31	13.48
మహబూబ్‌నగర్	67.65	80.53	12.88
గుంటూరు	62.90	73.18	10.28
ఖమ్మం	66.00	74.88	8.88

ఎస్.ఎస్.సి.ఫలితాలు

జిల్లా	ఉత్తీర్ణత 1997	ఉత్తీర్ణత 2003	పెరిగిన ఉత్తీర్ణత 1997-2003
హైదరాబాద్	58.63	61.59	2.96
నిజామాబాద్	62.41	63.56	1.15
కడప	65.00	65.73	0.73
మొత్తం	56.67	75.00	18.33

- అక్షర సంక్రాంతి కార్యక్రమం ద్వారా 78.94 లక్షల వ్యక్తులను అక్షరాస్యులుగా చేయడం

అక్షర సంక్రాంతి

(లక్షల్లో)

విడత	నమోదు	సాధించినది
మొదటి విడత (2000 - 01)	53.23	28.35
రెండవ విడత (2001 - 02)	38.23	22.75
మూడవ విడత (2002 - 03)	27.09	14.25
నాలుగో విడత (జూన్ - అక్టోబరు 2003)	20.42	13.59
మిగిలినవారు		25.0

- రెండు విడతల చదువుల పండుగ ద్వారా డ్రాప్ అవుట్ శాతాన్ని 4.2కు తగ్గించడం.

చదువుల పండుగ

	మొదటి దశకు ముందు	- తరువాత
మొత్తం పిల్లలు (6 - 15 సం.)	1,57,56,212	1,57,56,212
పాఠశాలలో పిల్లలు	1,45,62,891	1,50,90,124
శాతం	92.4 %	95.8 %
పాఠశాల బయటి పిల్లలు	11,93,321	6,66,088
శాతం	7.6 %	4.2 %

చదువుల పండుగ

రెండవదశ ముందు - తరువాత

	ముందు	తరువాత
మొత్తం పిల్లలు (6 - 15 సం.)	1,56,17,737	1,56,17737
పాఠశాలలో పిల్లలు	1,50,58,673	1,52,53,237
పాఠశాల బయటి పిల్లలు	5,59,064	3,64,500

- పాఠశాల విద్య మౌలిక సదుపాయాల పెంపు, టీచర్ల నియామకం
- బలహీన వర్గాల విద్యార్థుల కోసం రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలల ఏర్పాటు

రెసిడెన్షియల్ విద్య

1) ఎస్.సిలు

అంశం	**1994-95**	**2003-04**
రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు	46	294
హాస్టళ్లలో విద్యార్థులు	1.90 లక్షల మంది	2.45 లక్షల మంది
హాస్టళ్ళ నిర్వహణ బడ్జెట్	రూ. 97 కోట్లు	రూ. 180 కోట్లు
స్కాలర్‌షిప్పులు	1.25 లక్షల విద్యార్థులకు	2.72 లక్షల విద్యార్థులకు
స్కాలర్‌షిప్ బడ్జెట్	రూ. 42 కోట్లు	రూ. 193 కోట్లు
ఎస్.ఎస్.సి.లో ఉత్తీర్ణత	50%	75%

2) ఎస్.టి.లు

రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు	12	69
రెసిడెన్షియల్ జూనియర్ కాలేజీలు	4	33
హాస్టళ్ళలో విద్యార్థులు	1.52 లక్షల మంది	2.46 లక్షల మంది
స్కాలర్‌షిప్పులు	26 వేల విద్యార్థులకు	58 వేల విద్యార్థులకు
విద్యా బడ్జెట్	రూ. 75 కోట్లు	రూ. 268 కోట్లు

3) బి.సి.లు

రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు	10	29
హాస్టళ్ళలో విద్యార్థులు	1.16 లక్షల మంది	1.60 లక్షల మంది
హాస్టళ్ళలో నిర్వహణ బడ్జెట్	రూ. 43 కోట్లు	రూ. 102 కోట్లు
స్కాలర్‌షిప్పులు	1.63 లక్షల విద్యార్థులకు	3.41 లక్షల విద్యార్థులకు
స్కాలర్‌షిప్ బడ్జెట్	రూ. 30 కోట్లు	రూ. 78 కోట్లు

మొత్తం ఎస్.సి, ఎస్.టి, బి.సి రెసిడెన్షియల్ విద్యాలయాలు మన రాష్ట్రంలో అధికంగా ఉన్నాయి.

ఈ చర్యల ఫలితంగా

- పదవ తరగతిలో ఫలితాలు గణనీయంగా పెరుగుదల
- వెనుకబడిన ప్రాంతాలలో చక్కని ఫలితాలు
- జూనియర్ కళాశాలల సంఖ్య పెంపు
- డిగ్రీ, ఎంసిఎ, ఎంబిఎ, బియిడి విద్యా వసతులు హెచ్చింపు

గత ఎనిమిదేళ్ళలో ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని అన్ని జిల్లాలో జూనియర్, బి.ఇడి, ఎమ్.సి.ఎ, ఎమ్.బి.ఎ, బి.ఫార్మసీల వృద్ధిరేటు

జిల్లాపేరు	జూనియర్ కళాశాలలు		డిగ్రీ కళాశాలలు		బి.ఇడి కళాశాలలు		ఎం.సిఎ కళాశాలలు		ఎం.బి.ఎ కళాశాలలు		బి.ఫార్మసీ కళాశాలలు	
	1995	2003	1995	2003	1995	2003	1995	2003	1995	2003	1995	2003
శ్రీకాకుళం	32	97	15	39	01	07	-	01	01	02	-	-
విజయనగరం	27	86	17	42	02	12	-	02	01	01	-	-
ప్రకాశం	82	131	37	61	04	15	-	04	02	03	01	02
తూర్పుగోదావరి	76	172	49	80	02	15	05	15	04	07	-	-
నెల్లూరు	62	115	29	48	02	08	03	11	01	06	-	-
కృష్ణ	95	172	47	74	04	08	03	08	04	08	01	01
పశ్చిమగోదావరి	63	129	37	61	03	12	06	15	04	08	-	01
గుంటూరు	111	209	62	88	04	12	08	19	05	07	01	03
విశాఖపట్టణం	68	151	37	74	03	13	06	12	06	14	01	01
కడప	79	135	38	51	01	09	01	04	01	02	-	03
కర్నూలు	58	111	34	39	04	12	02	02	02	02	-	-
అనంతపూర్	63	109	25	36	01	10	01	05	02	05	-	01
చిత్తూరు	65	146	29	63	03	14	02	14	02	11	01	02
ఆదిలాబాద్	21	108	10	26	-	03	-	-	-	-	-	-
మహబూబ్‌నగర్	49	117	19	34	01	14	-	10	-	03	-	01
నిజామాబాద్	27	82	14	25	-	06	01	03	-	-	-	-
కరీంనగర్	61	151	19	41	-	08	02	04	02	05	-	01
మెదక్	38	102	15	31	-	11	-	02	-	01	-	-
నల్గొండ	89	151	49	66	03	21	-	10	-	07	-	01
ఖమ్మం	68	139	26	49	-	09	02	07	02	07	-	-
రంగారెడ్డి	89	193	27	47	01	22	10	49	-	36	02	05
హైదరాబాద్	181	255	126	170	07	16	40	64	16	57	03	05
వరంగల్	72	167	33	50	02	18	06	15	05	15	01	04
మొత్తం	**1576**	**3218**	**794**	**1295**	**48**	**275**	**99**	**276**	**61**	**206**	**11**	**31**

అత్యధిక సంఖ్యలో ఎం.బి.ఎ కళాశాలలు - ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 206 కళాశాలలు

- ఫార్మసి, పాలిటెక్నిక్ విద్యాలయాల పెరుగుదల.
- వైద్య, డెంటల్ కళాశాలలు గణనీయంగా పెరిగాయి

వైద్య, దంత, పారామెడికల్ కళాశాలల అభివృద్ధి

క్రమ సంఖ్య	కళాశాలలు	సంవత్సరం							
		1996-97	1997-98	1998-99	1999-2K	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04
1.	వైద్య	10	10	11	14	16	19	21	27
2.	దంత	2	2	2	3	3	10	14	16
3.	ఆయుర్వేద	4	4	4	4	4	4	4	4
4.	యునాని	2	2	2	2	2	2	2	2
5.	హోమియో	4	4	4	4	4	4	4	4
6.	నేచురోపతి	1	1	1	1	1	1	1	1
7.	ఫిజియోథెరఫి	2	2	3	20	22	23	23	27
8.	మెడికల్ ల్యాబ్ టెక్	-	-	-	-	3	5	5	17
9.	నర్సింగ్	3	3	3	3	3	10	15	31

వైద్య, దంత, పారామెడికల్ కళాశాలలో సీట్ల పెంపుదల

క్రమ సంఖ్య	కళాశాలలు	సంవత్సరం							
		1996-97	1997-98	1998-99	1999-2K	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04
1.	వైద్య	1330	1550	1550	1850	2100	2300	2700	3350
2.	దంత	80	80	80	140	140	560	1000	1200
3.	ఆయుర్వేద	170	170	170	170	170	170	170	170
4.	యునాని	100	100	100	100	100	100	100	100
5.	హోమియో	230	230	230	230	230	230	230	230
6.	నేచురోపతి	20	20	20	20	20	20	20	20
7.	ఫిజియోథెరఫి	100	100	150	1000	1100	1150	1150	1350
8.	మెడికల్ ల్యాబ్ టెక్	-	-	-	-	150	250	250	850
9.	నర్సింగ్	105	105	105	105	105	830	950	1438

✪ అన్ని అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో జనరల్ గ్రాడ్యుయేట్స్ కన్నా టెక్నికల్ గ్రాడ్యుయేట్స్ శాతం ఎక్కువగా వుంది. అందుకే సాంకేతిక కళాశాలలను పెంచాలనే దృఢనిశ్చయంతో ప్రభుత్వం ఇంజనీరింగ్ కళాశాలలను చాలా ఎక్కువ సంఖ్యలో మంజూరు చేసింది.

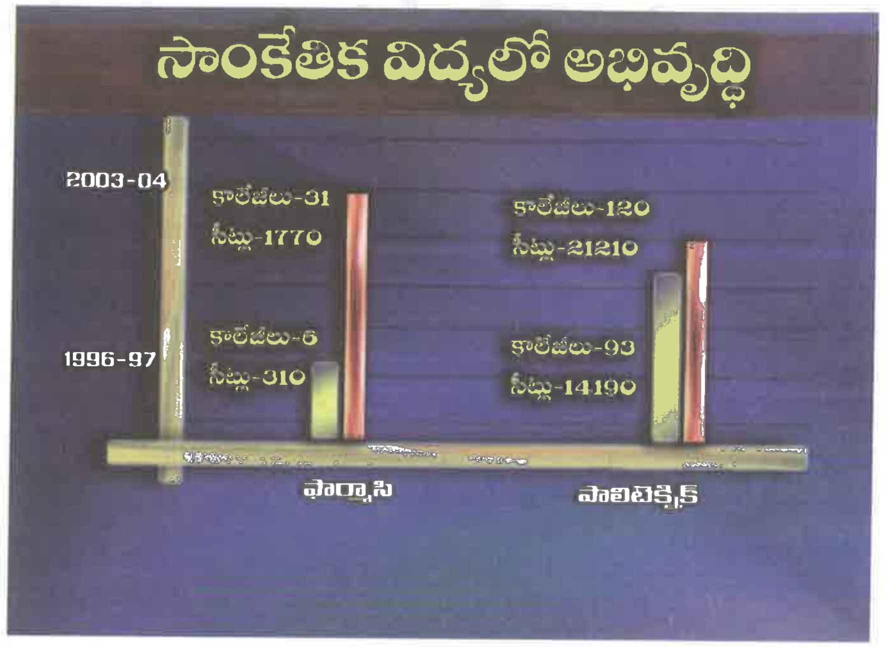

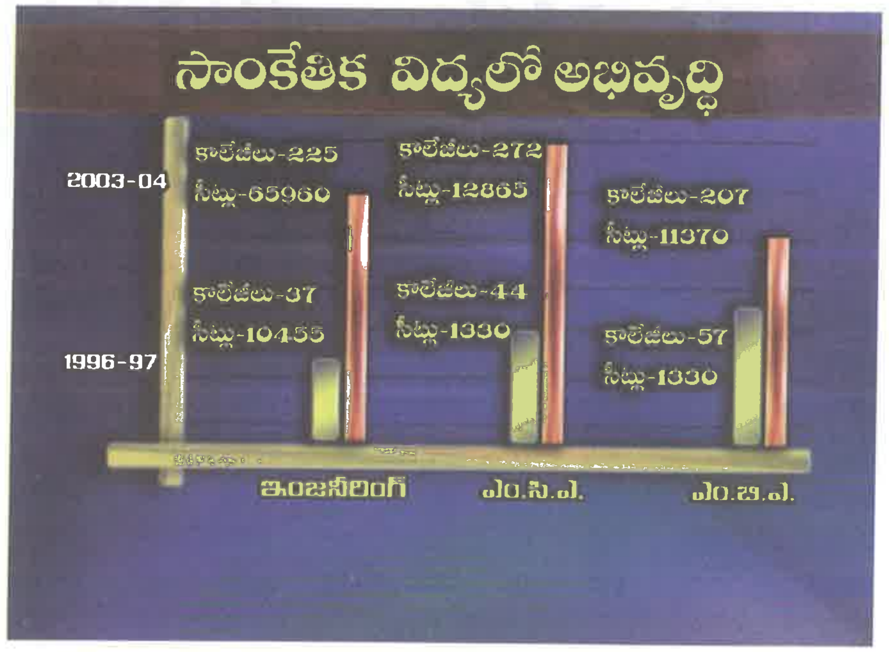

ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలు మరియు సీట్ల పెరుగుదల (జిల్లాల వారి)

జిల్లా	కాలేజీల సంఖ్య		సీట్ల సంఖ్య	
	1994	2003	1994	2003
గుంటూరు	3	9	870	3720
విశాఖపట్నం	3	11	765	3535
కడప	1	5	300	1695
కర్నూలు	1	5	300	1650
అనంతపురం	1	6	245	1235
చిత్తూర్	1	9	220	2960
ఆదిలాబాద్	-	4	-	1005
మహబూబ్‌నగర్	-	7	-	2310

ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలు మరియు సీట్ల పెరుగుదల (జిల్లాల వారి)

జిల్లా	కాలేజీల సంఖ్య		సీట్ల సంఖ్య	
	1994	2003	1994	2003
నిజామాబాద్	-	7	-	1580
కరీంనగర్	-	8	-	1980
మెదక్	-	10	-	2770
నల్గొండ	-	15	-	3910
ఖమ్మం	1	9	25	2565
రంగారెడ్డి	1	42	240	11510
హైదరాబాద్	8	17	1715	5520
వరంగల్	2	8	480	2550
మొత్తం	28	225	6755	65960

ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలు మరియు సీట్ల పెరుగుదల (జిల్లాల వారి)

జిల్లా	కాలేజీల సంఖ్య		సీట్ల సంఖ్య	
	1994	2003	1994	2003
శ్రీకాకుళం	-	3	-	945
విజయనగరం	-	5	-	1560
ప్రకాశం	-	8	-	1925
తూర్పు గోదావరి	1	9	215	2500
నెల్లూరు	1	10	300	2710
కృష్ణా	2	9	480	3110
పశ్చిమ గోదావరి	2	9	600	2715

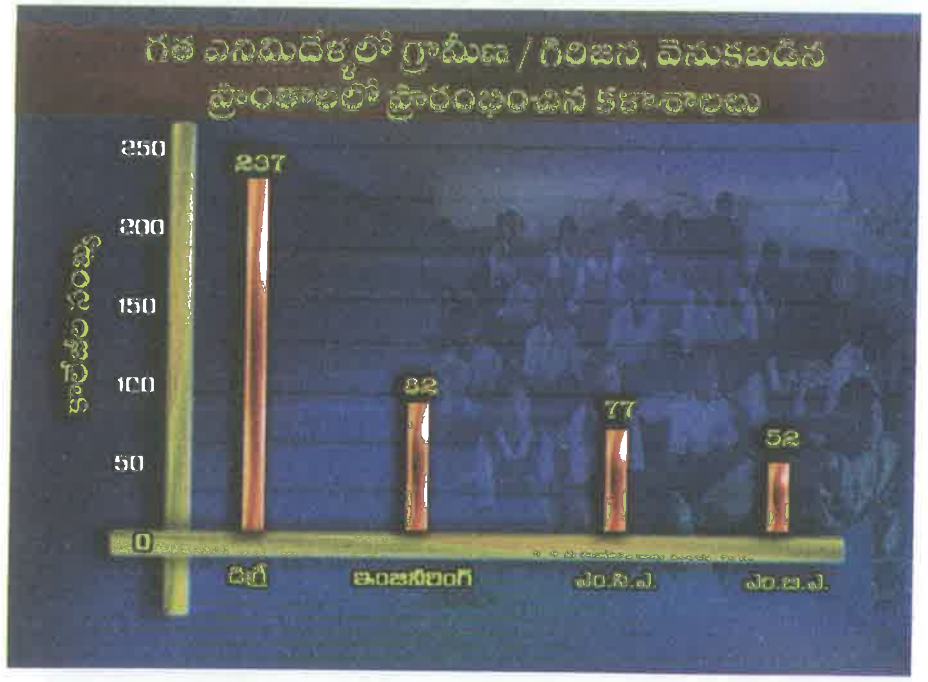

- విద్యార్థులకు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో విద్యను అందించడానికి ఇన్‌స్టిట్యూట్స్ ఆఫ్ ఎక్స్‌లెన్స్ హైదరాబాదులో స్థాపించబడ్డాయి :
- **ISB**
- **IIIT**
- **ICCI** నాలెడ్జ్ బ్యాంక్
- నేషనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ కన్‌స్ట్రక్షన్
- **NIFT** స్థాపన

పేద వారికి చేరువలో ఉన్నత విద్యలు

- ఉన్నత విద్య, సాంకేతిక విద్య అందరికి అందుబాటులోకి వచ్చింది.
- పేద వారి పిల్లల్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని ప్రభుత్వం స్కాలర్‌షిప్‌లు ఇస్తోంది.
- అందువల్ల ఇప్పుడు - తక్కువ ఆదాయ మార్గాలు ఉన్న వారు కూడా - తమ పిల్లల్ని ఇంజనీరింగ్, మెడిసిన్ చదివిస్తున్నారు.
- కాలేజీల మౌలిక సదుపాయాలు, బోధనా పద్ధతులు పరిశీలించి ర్యాంకింగ్ ఇచ్చే నేషనల్ ఎక్రిడిటేషన్ కౌన్సిల్ మన కాలేజీలను గుర్తిస్తోంది.
- నెల్లూరు, కరీంనగర్‌లలోని కాలేజీలకు ఫైవ్ స్టార్ ప్లస్ రేటింగ్ ఇచ్చాయి
- రాష్ట్రంలోని చాలా కాలేజీలకు ఈ ఏడాది ఇదే విధంగా రేటింగ్‌లు రాబోతున్నాయి
- క్వాలిటీ విద్య పేదవారికి అందుబాటులోకి వచ్చింది

ఉన్నత సాంకేతిక విద్యలో మైలురాళ్లు

- మైక్రో బయోలజీ, బయోటెక్నాలజీ, ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ లాంటి అంతర్జాతీయంగా ఉపాధి అవకాశాలు ఉన్న కోర్సుల స్థాపన
- **SONET** ద్వారా ఇంజనీరింగ్, పాలిటెక్నిక్ కాలేజీల అనుసంధానం

- డిజిటల్ లైబ్రరీ, వీడియో కాన్ఫరెన్సింగ్ సౌకర్యం త్వరలో ప్రారంభం
- బాసరలో ఐఐటి ఏర్పాటుకు కృషి
- గత 8 ఏళ్లలో 2 యూనివర్సిటీలు (ద్రవిడియన్, నల్సార్) 4 డీమ్డ్ యూనివర్సిటీలు (నిమ్స్, స్విమ్స్, **NIT, IIIT**) వచ్చాయి
- ఐటి ఎనేబుల్ సర్వీసుల్లో శిక్షణకు ప్రత్యేక సంస్థ

పై చర్యల పర్యవసానమే :

- బిట్స్ పిలానిలో ఆంధ్రులకే ఎక్కువ సీట్లు.

జాతీయ స్థాయి సంస్థల్లో మన రాష్ట్ర విద్యార్థులు

	2002		2003	
	మొత్తం సీట్లు	వచ్చినవి	మొత్తం సీట్లు	వచ్చినవి
బిట్స్ పిలాని, రాజసాన్	800	485	800	620
ఐ.ఐ.టి.	4380	394	4530	543

జాతీయ స్థాయిలో గేట్‌లో విద్యార్థుల ప్రతిభ

రాష్ట్రం	2002 ఉత్తీర్ణత	2003 ఉత్తీర్ణత
ఆంధ్రప్రదేశ్	4,932	7,181
కర్ణాటక	861	1,267
తమిళనాడు	1,363	2,225
మహారాష్ట్ర	2,971	3,400
మొత్తం	21,689	28,877

- గేట్ పరీక్షలో మన రాష్ట్ర విద్యార్థులే ఎక్కువగా ఉత్తీర్ణత
- ఐ.ఐ.టిలో ఇతర దక్షిణాది రాష్ట్రాల కన్నా మనకే ఎక్కువ సీట్లు
- అమెరికా వంటి దేశాల్లో ఐ.టి. సెక్టార్‌లో ఆంధ్రప్రదేశ్ పై చేయి

ఆరోగ్యం

- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రజారోగ్య రంగానికి సంబంధించిన స్పష్టమైన లక్ష్యాలను నిర్దేశించింది. రాష్ట్ర జనాభా విధానం మరియు "విజన్ 2020" లో వీటిని పొందుపరిచింది.
- రాష్ట్ర జనాభా విధానం 1997లో రూపొందించబడి అమలులోకి తీసుకురాబడింది. అదేవిధంగా విజన్ 2020 పత్రం 2000 వ సంవత్సరంలో విడుదల చేయబడింది.
- ప్రజారోగ్యాన్ని పెంపొందించి, మెరుగైన జీవన విధానాన్ని కల్పించటాన్ని ప్రభుత్వం ఒక సవాలుగా స్వీకరించింది.

2020 నాటికి లక్ష్యాలు

- 2020 సంవత్సరం నాటికి స్త్రీల ప్రసూతికి సంబంధించిన సమస్యలు పరిష్కృతమవుతాయి. వారి ప్రసవాలు సురక్షితంగా చేయబడి, పుట్టిన బిడ్డలు క్షేమంగా, సజీవంగా ఉంటారు.

- మాతృమరణాల రేటు (యం.యం.ఆర్) ప్రతి 1000 సజీవ జననాలకు ప్రస్తుతమున్న 1.54 నుండి 0.5కు నియంత్రించబడుతుంది. అలాగే శిశుమరణాల రేటు (ఐ.యం.ఆర్) ప్రతి 1000 సజీవ జననాలకు ప్రస్తుతమున్న 66 నుండి 15 కు తగ్గించబడుతుంది.
- అర్హులైన దంపతులకు మెరుగైన సౌకర్యాలు కల్పించి, సంతాన నిరోధక పద్ధతుల అవలంబన రేటు ప్రస్తుతమున్న 59.6 శాతం నుండి 75 శాతానికి పెంచబడి మొత్తం సంతాన సాఫల్య రేటు ప్రతి స్త్రీ ఒక్కింటికి 2.25 నుంచి 1.5కు తగ్గించబడుతుంది. అదేవిధంగా జనాభా పెరుగుదల ఏడాదికి 0.8 శాతం వద్ద స్థిరంగా ఉంటుంది.
- మలేరియా, గ్యాస్ట్రో ఎంటెరైటిస్, కుష్టు మరియు క్షయ లాంటి ప్రధానమైన అంటువ్యాధులను సమర్ధవంతంగా నియంత్రించి, ఎయిడ్స్, క్యాన్సర్ వంటి భయంకర వ్యాధులను విజయవంతంగా నివారించడం జరుగుతుంది. అంధత్వము కూడా పూర్తి స్థాయిలో తగ్గించబడుతుంది.
- పురుషుల ఆయుః ప్రమాణాన్ని ప్రస్తుతమున్న 62.8 సంవత్సరాల నుండి 68 సంవత్సరాలకు, స్త్రీల ఆయుః ప్రమాణాన్ని ప్రస్తుతమున్న 65.1 సంవత్సరాల నుండి 70.6 సంవత్సరాలకు పెంచబడుతుంది.

ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు మరియు ప్రభుత్వాసుపత్రులలో మెరుగైన ఆరోగ్య సేవలు

- ఆరోగ్య రంగానికి సంబంధించి, రాష్ట్ర బడ్జెట్ 1996లో కేటాయించిన రూ. 781.38 కోట్లను 2003 నాటికి రూ. 1404.31 కోట్లకు పెంచడం జరిగింది.
- డాక్టర్లు, ఆరోగ్య సిబ్బంది ఖాళీలను ఎప్పటికప్పుడు భర్తీ చేయడం, వారు నిర్ణీత స్థానాలలో ఉండేటట్లు చర్యలు తీసుకోవడం జరిగింది. ఇంతరవకు 4907 డాక్టర్లు, 4977 నర్సులు, 7599 పారామెడికల్ సిబ్బందిని నియమించడం జరిగింది.
- పెద్ద ఎత్తున మౌలిక సదుపాయాలను పెంపొందించడం జరిగింది. అందులో భాగంగా 260 కోట్ల రూపాయలతో 844 ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలకు అధునాతన భవనాలను నిర్మించడం, 16.47 కోట్లతో 400 ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్ర భవనాలకు మరమ్మత్తులు చేయడం జరిగింది.
- అదే విధంగా 420 కోట్ల ఖర్చుతో 159 జిల్లా ఆసుపత్రులు, ఏరియా ఆస్పత్రులు, సమాజ ఆరోగ్య కేంద్రాల భవన నిర్మాణాలను మెరుగుపరచడం జరిగింది.

ప్రతి లక్ష జనాభాకు ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు			
సంవత్సరం	1991	2001	మార్పు
ఆంధ్రప్రదేశ్	1.93	2.16	0.23
కర్ణాటక	2.66	3.18	0.52
కేరళ	3.12	3.02	-0.10
తమిళనాడు	2.57	2.31	-0.26

మూలం : ఇండియాటుడే : రాష్ట్రాలలో రాష్ట్రం సర్వే (1991-2001)

- మందులు, Consumables, Surgicals ల పంపిణీ వ్యవస్థను క్రమబద్ధీకరించి, వాటికి సంబంధించి ఇంతకు ముందున్న సంవత్సరానికి 30 కోట్ల బడ్జెట్‌ను 100 కోట్లకు పెంచడం జరిగింది.
- ప్రతి ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రానికి, వాహనము, టెలిఫోన్ సదుపాయము కల్పించబడి, అన్ని ఆస్పత్రులకు అంబులెన్స్ సౌకర్యం కలిగించబడింది.
- ఎ.ఎన్.ఎమ్‌ల సేవలను పటిష్ట పరుచుటకై వారికి ఇచ్చే మందులు, Consumables పెంచడం జరిగింది. అలాగే రాష్ట్రంలో అదనంగా 1954 ఎ.ఎన్.ఎమ్‌లను నియమించడం జరిగింది.

అందరికీ అందుబాటులో మెరుగైన సేవలు

- ప్రతి అసెంబ్లీ నియోకవర్గంలో ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి కానీ, అధిక స్థాయి ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాన్ని గానీ ఏర్పాటు చేయడము జరిగింది.
- ప్రతి మండలానికి ఒక ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రము అనే లక్ష్యంతో 186 కొత్త ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలను మంజూరు చేయడం జరిగింది.
- గిరిజన ప్రాంతాలలో 8500 మంది సమాజ ఆరోగ్య కార్యకర్తలను నియమించడం, అన్ని ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలలో ఇద్దరు డాక్టర్లను నియమించడం జరిగింది.
- 74 మున్సిపాలిటీలలో 192 పట్టణ ఆరోగ్య కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేసి, ఎ.ఎన్.ఎమ్‌ల ద్వారా పట్టణ మురికివాడలలో ఆరోగ్య సేవలను పటిష్ట పరచడం జరిగింది.
- భారతీయ వైద్య విధానానికి సంబంధించిన సేవలను కూడా మేళవించి ఆరోగ్య రక్షణను పూర్తిస్థాయిలో పటిష్ట పరచడం జరిగింది.

పైన వివరించిన మెరుగైన సేవలు అందరికీ అందుబాటులోకి తీసుకురావడం వలన కలిగిన ఫలితం రాష్ట్రంలోని అన్ని ప్రభుత్వ ఆరోగ్య సదుపాయాలలో ఔట్ పేషెంట్స్ సంఖ్య 25 శాతం, ఇన్-పేషెంట్స్ సంఖ్య 80 శాతం, ల్యాబ్ పరీక్షలు, డయాగ్నస్టిక్ పరీక్షలు 87 శాతం, శస్త్రచికిత్సలు 114 శాతం, పడకల వినియోగం 100 శాతానికి పెరిగాయి.

సురక్షిత మాతృత్వానికి ప్రమేయాలు

- **గర్భవతి రక్షణ**
  - గర్భిణీ స్త్రీల పరీక్షలకై ఎ.ఎన్.ఎమ్ మరియు వైద్యాధికారికి ప్రోటోకాల్స్ నిర్దేశించడం జరిగింది.
  - ప్రతి గర్భిణీ స్త్రీని, ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్ర డాక్టరుచే పరీక్ష జరిపించడం.
  - ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలలో గర్భిణీ స్త్రీలకి సంబంధించిన ల్యాబ్ పరీక్షలు మెరుగుపరచడం.
- **సురక్షిత ప్రసవాలు**
  - "ఆసుపత్రిలో కాన్పులు" అనేది ఒక ముఖ్యమైన ప్రమాణ సూచికగా నిర్దేశించడం.
  - ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలలో సురక్షిత కాన్పుల సేవలు అందించడం.
  - ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు ఆసుపత్రులలోని ప్రసవాలను సమీక్షించడం.
- **వివాహ వయస్సు**
  - వివాహ వయస్సుపై తగినంత అవగాహన పెంపొందిచుటకై సంవత్సరమంతా ప్రచార కార్యక్రమాలు నిర్వహించబడడం.

తల్లుల రక్షణ కొరకు రెండు ప్రధాన కార్యక్రమాలు

- 24 గంటలు పనిచేసే 470 ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు
  - రాత్రివేళల్లో పనిచేసేందుకు 470 అదనపు ఎ.ఎన్.ఎమ్‌లు, సిబ్బంది ఏర్పాటు.
  - అన్ని ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలలో టెలిఫోన్, వాహన సౌకర్యం ఏర్పాటు.
  - శిశు, ప్రసూతి వైద్య నిపుణులచే వారం వారం ప్రత్యేక వైద్య పరీక్షలు.
- **"సుఖీభవ" పథకం**
  - దారిద్ర్య రేఖకు దిగువన ఉన్న స్త్రీలకు రూ. 300/- నగదు సహాయం.
  - ప్రభుత్వ ఆస్పత్రిలో ప్రసవాలకు రవాణా, ఇతర వ్యయాల కోసం సహాయం.

- ఈ పథకం ప్రైవేటు ఆసుపత్రులకు కూడా ప్రస్తుతం విస్తరించబడింది.

మాతృరక్షణకు సంబంధించిన మెరుగైన ప్రమేయాల ఫలితంగా ఎ.ఎన్.ఎమ్‌ల ద్వారా పరీక్షించబడిన గర్భిణీ స్త్రీల కవరేజ్ 94 శాతానికి పెరిగింది. అలాగే "ఆసుపత్రిలో కాన్పులు" 1998-99లో ఉన్న 49 శాతం నుండి 2003-04 సంవత్సరానికి 76.6 శాతానికి పెరిగాయి.

శిశు సంరక్షణ ప్రమేయాలు

- వివరణాత్మకమైన ప్రణాళికలు, అవసరమైన మౌలిక సదుపాయాలు మెరుగుపరచడం ద్వారా "ఇమ్యునైజేషన్" కార్యక్రమాన్ని పటిష్ట పరచడం జరిగింది.
- దేశంలో ప్రప్రథమంగా హెపటైటిస్-బి వ్యాక్సిన్‌ను సార్వత్రిక వ్యాధినిరోధక టీకాల కార్యక్రమంలో ప్రవేశ పెట్టడం, ఆటో డిస్పోజబుల్ సిరెంజిల వినియోగం.
- గ్రామ స్థాయిలో వైద్య సేవలను పటిష్టపరచడానికి జనని బృందాల ఏర్పాటు చేయడం.
- అతిసార, శ్వాసకోశ వ్యాధుల నివారణ కొరకు ప్రతి సంవత్సరం అవగాహన కార్యక్రమాలను నిర్వహించడం.

- సమర్థవంతంగా పల్స్‌పోలియో కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించడం.

- ఈ మెరుగైన శిశు సంరక్షణ కార్యక్రమాల ఫలితంగా "పూర్తివ్యాధి నిరోధక టీకాల కవరేజ్" 1998-99లో ఉన్న 58.7 శాతం నుండి 2003-04 సంవత్సరంలో 72 శాతానికి పెరిగింది. డిశంబరు 1999 నుండి మూడున్నర సంవత్సరాల కాలంగా ఒక్క పోలియో కేసు కూడా నమోదు కాలేదు. అయితే ఇటీవల కాలంలో నమోదైన పోలియో కేసులను మరింత సమర్థవంతంగా ఎదుర్కొనడం జరుగుతుంది.

అంటువ్యాధుల నివారణ చర్యలను పటిష్ట పరచడం

- రాష్ట్ర, జిల్లా, గ్రామస్థాయిలలో సమన్వయ, సమీక్షా వ్యవస్థలను ఏర్పరచడం.
- "పచ్చదనం-పరిశుభ్రం", "జన్మభూమి" కార్యక్రమాల ద్వారా పరిశుభ్రత, పారిశుధ్యతపై అవగాహన పెంచడం.
- వ్యక్తిగత మరుగుదొడ్ల పథకం ద్వారా పారిశుధ్యతను పెంపొందించడం.

1995-2003 మధ్య ఆంధ్రప్రదేశ్ జిల్లాలవారీ ప్రబలిన అంటువ్యాధుల పరిశీలన (డిసెంబరు, 19 వరకు)

క్రమ సంఖ్య	జిల్లా	గ్యాస్ట్రో ఎంటరైటిస్				డయోరియా				జపనీస్ ఎన్సిఫలైటిస్				మలేరియా			
		1995		2003		1995		2003		1995		2003		1995		2003	
		(ఎ)	(బి)	(ఎ)	(బి)	(ఎ)	(బి)	(ఎ)	(బి)	(ఎ)	(బి)	(ఎ)	(బి)	(ఎ)	(బి)	(ఎ)	(బి)
1.	ఆదిలాబాద్	153	18	-	-	19802	1	333	2	-	-	-	-	8632	1	731	-
2.	అనంతపూర్	1445	31	-	-	3001	6	549	-	169	35	-	-	4291	-	412	-
3.	చిత్తూరు	59	-	-	-	2443	4	445	-	58	14	-	-	296	-	144	-
4.	కడప	802	7	-	-	15001	6	2995	-	19	10	1	1	3681	-	403	-
5.	తూర్పు గోదావరి	878	83	-	-	15999	8	217	1	-	-	-	-	14162	1	4201	2
6.	గుంటూరు	834	26	2	-	3001	1	152	1	66	18	-	-	3836	-	374	-
7.	రంగారెడ్డి	315	17	5	1	40812	5	1116	4	-	-	-	-	1176	-	335	-
8.	కరీంనగర్	953	33	-	-	4432	1	456	2	6	3	5	-	1251	-	131	-
9.	ఖమ్మం	239	16	-	-	5919	3	25	-	-	-	-	-	5701	2	585	-
10.	కృష్ణా	461	31	357	3	3102	5	1169	2	-	-	-	-	19575	-	4736	-
11.	కర్నూలు	583	3	-	-	5617	4	458	-	255	69	7	1	6302	-	1383	-
12.	మహబూబ్‌నగర్	3550	18	467	4	14201	2	2017	10	6	-	2	-	540	-	896	-
13.	మెదక్	667	36	-	-	5314	-	211	9	1	1	1	-	92	-	45	-
14	నల్గొండ	1197	22	112	5	5991	9	1545	-	224	45	2	-	7	-	12	-
15.	నెల్లూరు	499	9	6	1	8123	5	98	2	8	4	-	-	328	-	47	-
16.	నిజామాబాద్	539	-	-	-	4891	2	1319	3	-	-	1	1	127	-	80	-
17.	ప్రకాశం	255	29	-	-	5321	6	306	-	90	27	-	-	1967	-	928	-
18	శ్రీకాకుళం	991	15	-	-	18942	12	1824	-	17	3	-	-	3601	1	769	-
19	విజయనగరం	447	42	-	-	7003	2	85	-	3	2	-	-	1622	-	2536	-
20.	విశాఖపట్నం	756	21	-	-	4122	2	1117	-	7	-	-	-	18184	3	10421	-
21.	వరంగల్	1047	33	-	-	3201	4	598	30	53	36	4	1	1109	-	166	1
22	పశ్చిమ గోదావరి	379	28	-	-	14439	5	1080	-	4	2	-	-	472	-	221	-
23	హైదరాబాద్	8259	10	29	-	-	-	5353	8	-	-	-	-0	1062	-	573	-
	మొత్తం	25308	528	978	14	210677	93	23468	74	986	269	23	4	98013	8	30129	3

నోట్ : ఎ = నమోదయిన కేసులు; బి = సంభవించిన మరణాలు

- పరిశుభ్రమైన త్రాగు నీటిని కల్పించడం ద్వారా, నీటి ద్వారా వ్యాపించే వ్యాధులను అరికట్టడం.
- Vector - borne వ్యాధులు అధికంగా ఉండే ప్రాంతాలలో, అధికంగా వ్యాపించే సమయంలో విస్తృతమైన స్ప్రేయింగ్, ఫాగింగ్‌ల ద్వారా ఈ వ్యాధులను అరికట్టడం.

అంటువ్యాధుల నివారణ ప్రమేయాల ఫలితాలు

- నీరు మరియు Vector - borne వ్యాధులు

	వ్యాధి	1996		2003	
		కేసులు	మరణాలు	కేసులు	మరణాలు
అ)	గ్యాస్ట్రో ఎంటరైటిస్	28774	591	978	14
ఆ)	అతిసార వ్యాధి	198682	66	23478	74
ఇ)	మలేరియా	127814	15	30129	3
ఈ)	జపనీస్ ఎన్‌సెఫలైటిస్	332	108	23	4

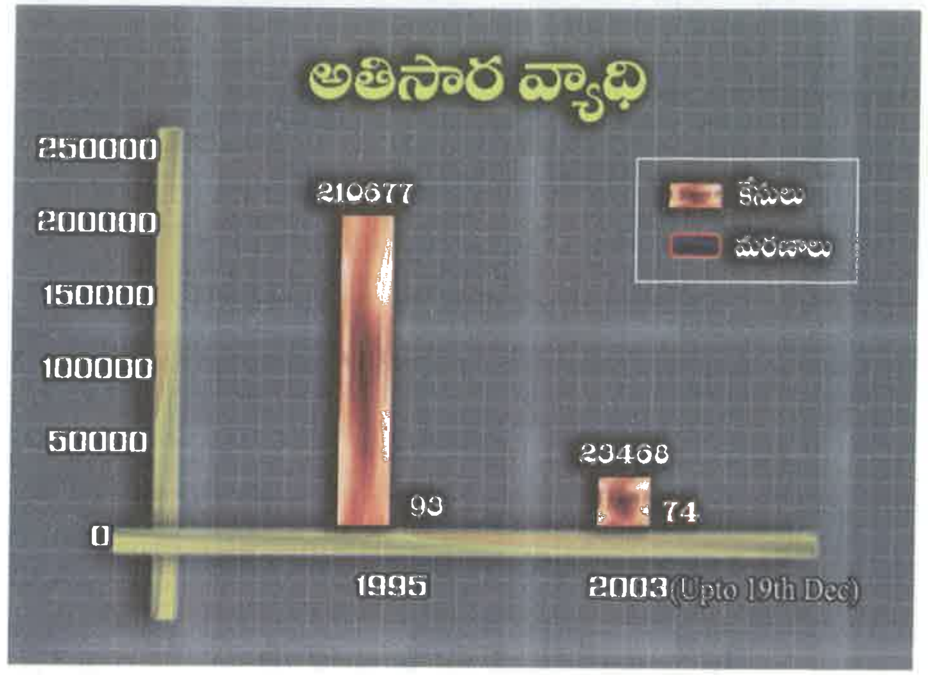

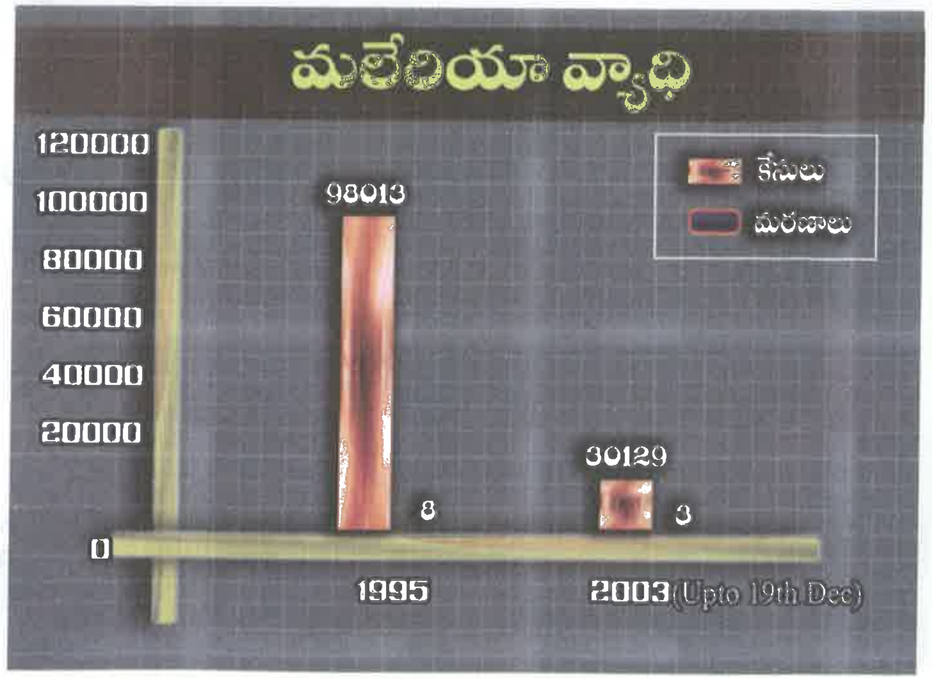

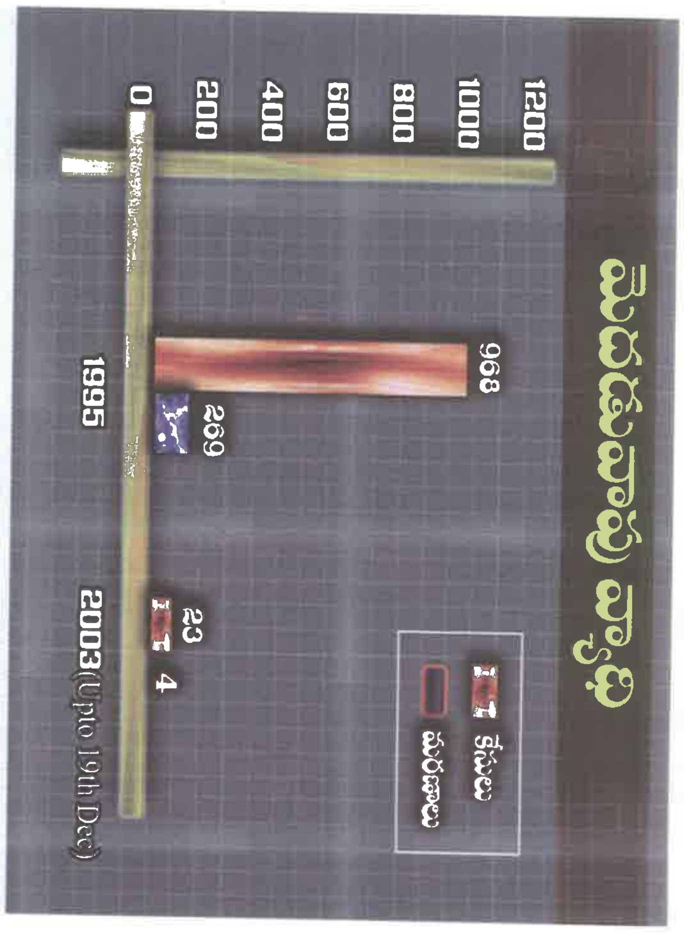

1993-94 నుండి 2003-04 (అక్టోబర్ 2003 వరకు) ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని జిల్లాలలో యూనివర్సల్ ఇమ్యునైజేషన్ ప్రోగ్రాం క్రింద పెట్టిన టార్గెట్‌లు - సాధించిన ప్రగతి

క్రమ సంఖ్య	సంవత్సరం	టిటి(పిడబ్లు) లక్ష్యం	సాధించినవి	సాధించిన శాతం	డిపిటి లక్ష్యం	సాధించినవి	సాధించిన శాతం	పోలీయో లక్ష్యం	సాధించినవి	సాధించిన శాతం	బిసిజి లక్ష్యం	సాధించినవి	సాధించిన శాతం	మీజిల్స్ లక్ష్యం	సాధించినవి	సాధించిన శాతం
1	1993-94	1860220	1981876	106.54	1684820	1752978	104.05	1684820	1755045	104.17	1684820	1868074	110.88	1684820	1662512	98.68
2	1994-95	1804000	1861568	103.19	1631400	1733433	106.25	1631400	1735387	106.37	1631400	1835291	112.50	1631400	1640442	100.55
3	1995-96	1830650	1828529	99.88	1665000	1681839	101.01	1665000	1675627	100.64	1665000	1757125	105.53	1665000	1474910	88.58
4	1996-97	1850136	1842265	99.57	1684326	1701340	101.01	1684326	1704147	101.18	1684326	1776363	105.46	1684326	157603	93.55
5	1997-98	1883197	1978602	105.07	1711994	1825514	106.63	1711994	1825973	106.66	1711994	1924631	112.42	1711994	1718551	100.44
6	1998-99	1770000	1863065	105.26	1610000	1795061	111.49	1610000	1784776	110.86	161000	1852262	115.05	1610000	1661281	103.19
7	1999-00	1859000	1944760	104.61	1583530	1758660	111.06	1583530	1707405	107.86	1583050	1713964	114.91	1583050	1644368	103.84
8	2000-01	1864400	1842807	98.84	1583050	1705414	107.73	1583050	1707405	107.86	1583530	1713964	108.27	1583050	1552652	98.08
9	2001-02	1834650	1804380	98.35	1557780	1629171	104.58	1557780	1629061	104.58	1557780	1700970	109.19	1557780	1546739	99.29
10	2002-03	1838000	1793660	97.59	1561000	1619469	103.75	1561000	1618751	103.70	1561000	1640039	105.06	1561000	1572629	100.74
11	2003-04	1827943	1039444	56.86	1553752	901160	58.00	1553752	901337	58.01	1553752	961324	61.87	1553752	891202	57.36

ఆంధ్రప్రదేశ్ జిల్లా వారీ అంటువ్యాధుల వివరాలు
1995 నుంచి 2003 డిసెంబరు 19 వరకు

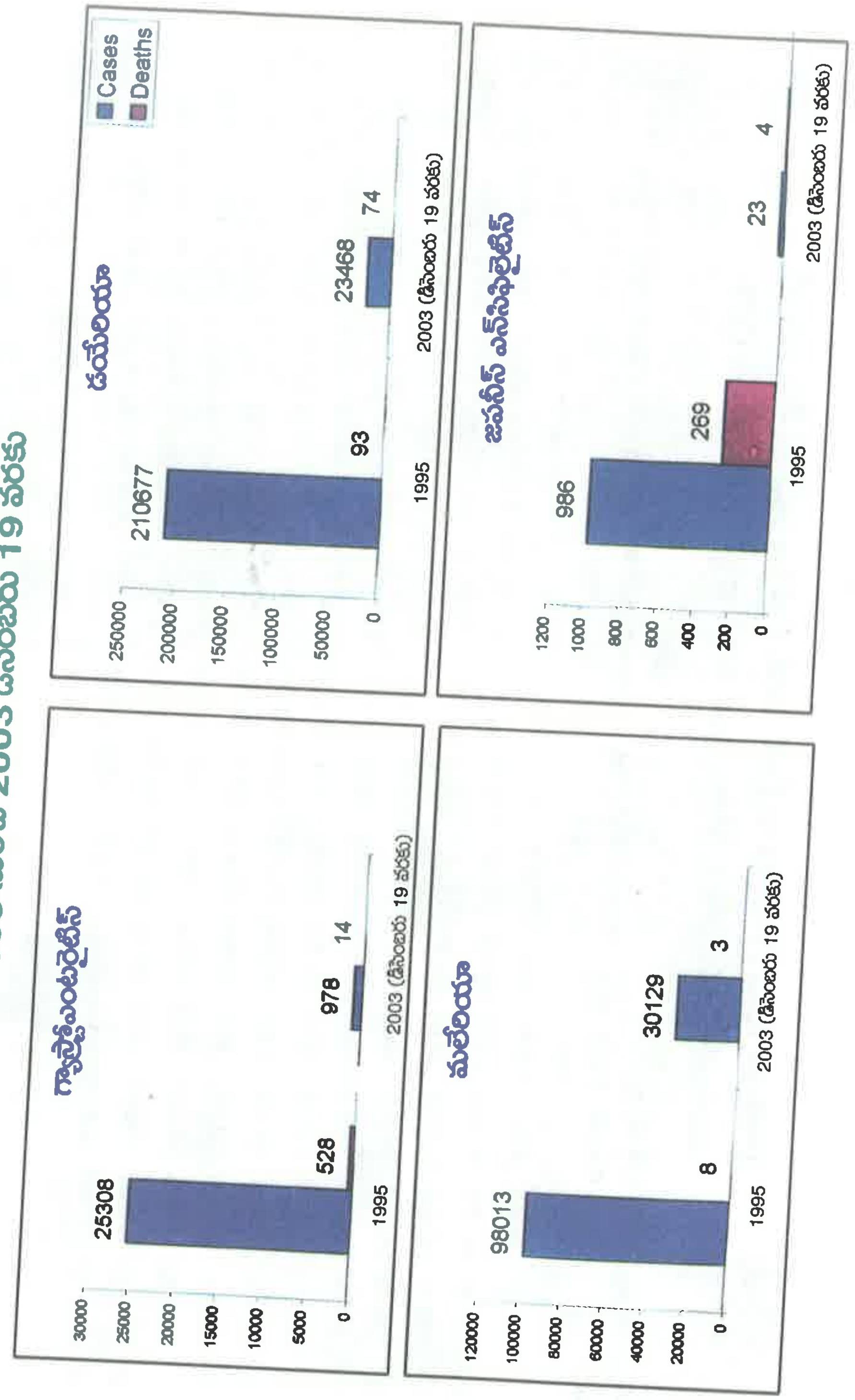

- కుష్టు వ్యాధి : 1996లో ప్రతి 10,000 జనాభాకు 7.2 ఉన్న వ్యాధి రేటు 2003 నాటికి 2.57కు తగ్గింది.
- క్షయ వ్యాధి : గత దశాబ్ద కాలంలో క్షయ వ్యాధి తగ్గుదల రేటు 60 శాతం నుంచి 80 శాతంకు పెరిగింది.
- అంధత్వ నివారణ కార్యక్రమం : ఈ సంవత్సరం 5 లక్షల క్యాటరాక్ట్ శస్త్రచికిత్సలు చేయాలనే లక్ష్యం పెట్టుకున్నాము.

వైద్య విద్య, పారామెడికల్ విద్య విస్తరణ

- ప్రభుత్వ వైద్య కళాశాలల సంఖ్య 9 నుండి 10కి, మరియు ప్రైవేటు కళాశాలల సంఖ్య 17కి పెంచబడ్డాయి. మొత్తం సీట్ల సంఖ్య 2050 కి పెంచబడింది.
- 1280 సీట్లతో 14 కొత్త ప్రైవేటు దంత వైద్య కళాశాలలు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి.
- నర్సింగ్ కళాశాలల సంఖ్య 3 నుండి 44కు, నర్సింగ్ స్కూళ్ళ సంఖ్య 10 నుండి 240కి, పారామెడికల్ సంస్థల సంఖ్య 249కి పెంచబడ్డాయి.

జనాభా నియంత్రణలో ఘన విజయం

- జనాభా స్థిరీకరణలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఘన విజయం సాధించింది.
- అన్ని స్థాయిలలో ధృడమైన రాజకీయ సంకల్పం, విస్తృతమైన అవగాహనా ప్రచార కార్యక్రమాలు, ఎ.ఎన్.ఎమ్‌ల ద్వారా కుటుంబాల Motivation, స్త్రీ సాధికారత కార్యక్రమాల విజయాలు, ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు, ప్రభుత్వ ఆసుపత్రులలో కుటుంబ నియంత్రణ ఆపరేషన్లకై సదుపాయాల కల్పన ద్వారా ఈ విజయాన్ని సమకూర్చుకున్నాము.
- చిన్న కుటుంబ ప్రాధాన్యతను, ఆవశ్యకతను గుర్తించి చాలా విస్తారంగా దీన్ని ఆచరించారు. అందుకు నిదర్శనంగా 1996-97 లో కుటుంబ నియంత్రణ ఆపరేషన్ల సంఖ్య 5.14 లక్షలు ఉండగా అది 2002-03 నాటికి 8.33 లక్షలకు పెరిగింది.
- సంతాన నిరోధక పద్ధతుల అవలంబన రేటు 1992-93లో 45.3 శాతం ఉండగా అది 2002-03 నాటికి 65 శాతానికి పెరిగింది.

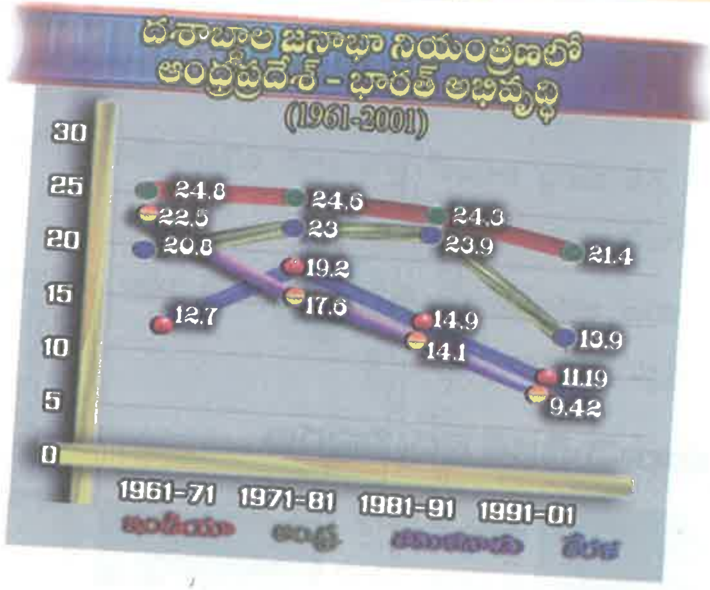

ఆరోగ్యసేవలో అందుబాటులోకి వచ్చిన సూచికలు తులనాత్మకంగా

ఆంధ్రప్రదేశ్ Vs భారతదేశంలోని రాష్ట్రాలు

భాతరదేశం మొత్తంలోని సగటుతో పోలిస్తే ఆంధ్రప్రదేశ్ ముందంజ, కొన్ని సర్వీసుల్లో దక్షిణాది రాష్ట్రాల కంటే మెరుగు

	ఏదైనా వివాహమైన స్త్రీలు కాంట్రాసెప్టివ్ ఉపయోగిస్తున్న	స్టెరిలైజేషన్	గర్భిణీస్త్రీలకు యాంట్‌నాటల్ చెకప్	డాక్టర్లఆధ్వర్యంలో జరిగిన జననాల శాతం
భారతదేశం మొత్తం	48.2	36.0	65.4	42.3
ఆంధ్రప్రదేశ్	59.6	57.0	92.7	65.2
కర్ణాటక	58.3	52.1	86.3	59.1
కేరళ	63.7	51.0	98.8	94.0
తమిళనాడు	52.1	46.0	98.5	83.8

మూలం : 'ఎన్ఎఫ్‌హెచ్ఎస్2, 1999 పియర్సన్‌లో రిపోర్టుచేయబడిన ఎటల్' 'ఇంపాక్ట్ అండ్ ఎక్స్‌పెండిచర్ రివ్యూ, పార్ట్ 1", డ్రాఫ్ట్, డిఎఫ్ఐడి, 2002.

- 2001 జనాభా లెక్కల నివేదిక ఈ విజయాన్ని ప్రస్ఫుట పరుస్తుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో దశాబ్దకాల జనాభా పెరుగుదల రేటు, 1981-1991 దశాబ్దానికి 24.3 శాతం ఉండగా అది 1991-2001 దశాబ్దకాలనికి 13.9 శాతానికి తగ్గింది. అదే కాలానికి జాతీయ స్థాయిలో 23.9 శాతం నుంచి 21.4 శాతానికి మాత్రమే తగ్గింది.

ఎయిడ్స్ నియంత్రణ కార్యక్రమం

- హెచ్.ఐ.వి / ఎయిడ్స్ వలన దేశానికే కాక మన రాష్ట్రానికి కూడా తీవ్రమైన ప్రమాదం పొంచి ఉంది.
- దేశంలో 45.8 లక్షల మంది ఎయిడ్స్ వ్యాధిగ్రస్తులుండగా, రాష్ట్రంలో వారి సంఖ్య 4 లక్షల వరకు ఉంది.
- ఎయిడ్స్ వ్యాధికి సంబంధించి ప్రమాద గ్రూపులకు, జిల్లాలకు సంబంధించి ప్రత్యేకమైన, నిర్దిష్టమైన పథకాలను రూపొందించడం జరిగింది.

1999-2003 మధ్య హెచ్ఐవి పాజిటివిటీ

రక్తదాతలతో హెచ్ఐవి పాజిటివిటీ

సెంటినియల్ సర్వైలెన్స్ డేటా

ఎన్‌సిసిలలో హెచ్ఐవి పాజిటివిటీ ఎస్.టి.డి. క్లీనిక్ ఎటెన్‌డీస్‌ల హెచ్ఐవి పాజిటివిటీ.

క్రమ సంఖ్య	జిల్లా	1999			ఆగస్టు అక్టోబర్, 2003			ఆగస్టు-అక్టోబర్ 1999			ఆగస్టు-అక్టోబర్,2003			ఆగస్టు-అక్టోబర్ 1999			ఆగస్టు-అక్టోబర్ 2003		
		పరీక్షించిన నెం.	నెం. వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన నెం.	నెం. వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన నెం	నెం. వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన నెం	నెం. వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన నెం	నెం. వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన నెం.	నెం. వెరిఫైడ్	శాతం
1.	వరంగల్	1379	25	1.81	2750	13	0.47	-	-	-	400	6	1.50	-	-	-	250	49	19.60
2.	ప్రకాశం	887	21	2.37	1320	11	0.83				400	12	3.00				250	43	17.20
3.	తూర్పు గోదావరి	2654	101	3.81	4694	63	1.34	400	8	2.00	400	10	2.50				250	62	24.80
4.	గుంటూరు	2898	63	2.17	2341	22	0.94	400	16	4.00	400	15	3.75						
5.	కృష్ణా	2812	82	2.92	4127	29	0.70				400	7	1.75				250	72	28.80
6.	పశ్చిమ గోదావి	817	5	0.61	1950	5	0.26				400	8	2.00						
7.	కడప	1360	14	1.03	1753	5	0.29				400	10	2.50						
8.	నల్గొండ	1404	12	0.85	419	1	0.24				400	6	1.50						
9.	హైదరాబాద్	58862	393	0.67	32754	149	0.45	800	15	1.88	400	4	1.00	250	69	27.60	250	90	36.00
10.	కరీంనగర్	970	4	0.41	2130	12	0.56				400	8	2.00				250	12	4.80
11.	అనంతపూర్	4253	11	0.26	2724	13	0.48				400	5	1.25						
12.	మెదక్	661	0	0.00	354	0	0.00				400	2	0.50				250	5	2.00
13.	నిజామాబాద్	532	2	0.38	2712	2	0.07				400	5	1.25						
14.	చిత్తూర్	3557	32	0.90	2682	15	0.56							190	57	30.00	250	95	38.00
15.	నెల్లూరు	5843	53	0.91	3319	21	0.63				400	10	2.50						
16.	రంగారెడ్డి				1245	6	0.48				400	2	0.50						
17.	విజయనగరం	199	3	1.51	524	8	1.53				400	5	1.25						
18.	ఆదిలాబాద్	1127	30	2.66	743	3	0.40				400	3	0.75						
19.	శ్రీకాకుళం	345	8	2.32	244	1	0.41				400	4	1.00						
20.	కర్నూల్	2630	27	1.03	1609	3	0.19				400	2	0.50				250	44	17.60
21.	విశాఖపట్టణం	9081	113	1.24	6005	56	0.93				400	4	1.00	244	72	29.51	250	74	29.60
22.	ఖమ్మం	3370	15	0.45	1886	7	0.37				400	6	1.50				250	25	10.00
23.	మహబూబ్‌నగర్	818	4	0.49	1570	3	0.19				400	1	0.25						
	మొత్తం	**106459**	**1018**	**0.96**	**79855**	**448**	**0.56**	**15600**	**39**	**2.44**	**8800**	**135**	**1.53**	**684**	**198**	**28.95**	**2750**	**571**	**20.76**

1999లో 4 ఎఎన్‌సి, కెఎస్‌టిడి కేసులు నమోదయ్యాయి

2003లో 23 ఎఎన్‌సిలు, 11 ఎస్‌టిడి కేసులు నమోదయ్యాయి.

జాతీయ ఎయిడ్స్ నిరోధక కార్యక్రమము సంక్షిప్త నివేదిక

సెంటినెంటల్ సర్వేలెన్స్ హెచ్.ఐ.వి. ఇన్‌ఫెక్షన్ - 1998, 1999, 2000, 2001

క్రమ సంఖ్య	సెంటినల్ సైట్	సైట్	మార్చి - ఏప్రిల్ 98			ఆగస్టు-అక్టోబరు'98			ఆగస్టు-అక్టోబరు'99			ఆగస్టు-అక్టోబరు'00			ఆగస్టు-అక్టోబరు'01			ఆగస్టు-అక్టోబరు' 02			ఆగస్టు-అక్టోబరు'03		
			పరీక్షించిన	వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన	వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన	వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన	వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన	వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన	వెరిఫైడ్	శాతం	పరీక్షించిన	వెరిఫైడ్	శాతం
1.	ఆంధ్ర మెడికల్ కాలేజ్, విశాఖపట్టణం	STD	250	52	20.8	250	54	21.6	244	72	29.5	130	39	30	250	96	38.4	250	89	35.60	250	74	29.60
2.	ఎస్.వి. మెడికల్ కాలేజ్, తిరుపతి, చిత్తూర్	STD	250	39	15.6	250	24	9.6	190	57	30	250	59	23.6	185	24	12.9	250	98	39.20	250	95	38.00
3.	ఉస్మానియా మెడికల్ కాలేజ్, హైదరాబాద్	STD	250	78	31.2	256	89	34.8	250	69	27.6	250	80	32	250	104	41.6	250	79	31.60	250	86	34.40
4.	జిల్లా హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్, ఖమ్మం	STD													250	37	14.8	250	32	12.80	250	25	10.00
5.	విజయవాడ	STD																250	83	33.20	250	72	28.80
6.	సంగారెడ్డి	STD																250	8	3.20	250	5	2.00
7.	కర్నూల్	STD																250	23	9.20	250	44	17.6
8.	ఒంగోల్	STD																250	32	12.80	250	43	17.20
9.	రాజమండ్రి	STD																250	76	30.40	250	62	24.80
10.	రామగుండం	STD																250	9	3.75	250	12	4.80
11.	వరంగల్	STD																250	101	40.40	250	49	19.60
	మొత్తం STD		750	169	22.5	756	167	22	684	198	28.94	630	178	28.3	935	261	27.91	2740	630	22.99	2750	567	20.62
12.	ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ప్రివెంటివ్ మెడిసిన్, హైదరాబాద్	ANC	400	6	1.5	400	10	2.5	400	13	3.25											0	
13.	గాంధీ మెడికల్ కాలేజ్, హైదరాబాద్	ANC				400	6	1.5	400	2	0.5	400	8	2	400	2	0.5	400	6	1.50	400	4	1.00
14.	గుంటూరు మెడికల్ కాలేజ్, గుంటూరు	ANC	400	8	2	400	11	2.75	400	16	4	400	14	3.5	400	21	5.25	400	9	2.25	400	15	3.75
15.	రంగారాయ మెడికల్ కాలేజ్, కాకినాడ, తూ.గో.	ANC	400	5	1.25	403	8	2	400	8	2	400	8	2	400	16	4	400	12	3.00	400	10	2.50
16.	కాకతీయ మెడికల్ కాలేజ్, వరంగల్	ANC										400	5	1.25	400	6	1.5	400	27	6.75	400	6	1.50
17.	కర్నూల్ మెడికల్ కాలేజ్, కర్నూల్	ANC										400	5	1.25	400	3	0.75	400	2	0.50	400	2	0.50
18.	జిల్లా హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్, చిత్తూరు	ANC										400	8	2	400	7	1.75	399	4	1.00			
19.	మెడికల్ కాలేజ్, అనంతపూర్	ANC													400	8	2	400	5	1.25	400	5	1.25
20.	జిల్లా హెడ్‌క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్, విజయనగరం	ANC													400	5	1.25	400	4	1.00	400	5	1.25
21.	జిల్లా హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్, అదిలాబాద్	ANC													400	5	1.25	400	3	0.75	400	3	0.75
22.	కడప	ANC																400	7	1.75	400	10	2.50
23.	నెల్లూరు	ANC																400	4	1.00	400	100	2.50
24.	సంగారెడ్డి	ANC																400	5	1.25	400	2	0.50
25.	శ్రీకాకుళం	ANC																400	3	0.75	400	4	1.00
26.	అనకాపల్లి	ANC																400	2	0.50	400	4	1..00
27.	నిజామాబాద్	ANC																400	5	1.25	400	5	1.25
28.	నల్లగొండ	ANC																400	7	1.75	400	6	1.50
29.	కరీంనగర్	ANC																400	6	1.50	400	8	2.00
30.	తాండూర్	ANC																400	4	1.00	400	2	0.50
31.	మహబూబ్‌నగర్	ANC																400	1	0.25	400	1	0.25
32.	ఒంగోల్	ANC																400	14	3.50	400	12	3.00
33.	కొత్తగూడెం	ANC																400	1	0.25	400	6	1.50
34.	మచిలీపట్నం	ANC																400	9	2.25	400	7	1.75
35.	ఏలూరు	ANC																400	9	2.25	400	8	2.00
	మొత్తం ANC		1200	19	1.58	1603	35	3.2	1600	39	2.43	2400	48	2	3600	73	2.02	9199	149	1.62	8800	135	1.53

- 97 వి.సి.టి.సి కేంద్రాల ద్వారా 1,06,883 కేసులను పరీక్షించి, Counselling చేయడం జరిగింది.
- సుఖవ్యాధులు (యస్.టి.డి), ఎయిడ్స్ వ్యాధి నివారణకై 85 క్లినిక్‌లను ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.
- తల్లి నుండి బిడ్డకు వ్యాపించే ఎయిడ్స్ నివారణకై జిల్లా ఆస్పత్రులలో 37 కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.
- 15-49 సంవత్సరాల మధ్య వయస్సు వారికి 14,307 కుటుంబ ఆరోగ్య అవగాహనా శిబిరాలను నిర్వహించడం జరిగింది.
- 11,344 పాఠశాలలో, 14 లక్షల విద్యార్థులకై "School AIDS Prevention Education కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడం జరిగింది.
- 12 లక్షల కళాశాల విద్యార్థులు, యువతీ-యువకులకై "College AIDS Programme" "యువ చైతన్య" కార్యక్రమాలను రూపొందించడం జరిగింది.
- లైంగిక ఆరోగ్యాన్ని పెంపొందించడానికై 117 ప్రత్యేక పథకాలను ప్రవేశ పెట్టడం జరిగింది.
- సంవత్సరానికి 20 కోట్ల రూపాయలను ప్రభుత్వం ఖర్చు చేస్తుండగా, బిల్‌గేట్స్ ఫౌండేషన్ రాబోయే 5 సంవత్సరాల కాలంలో 117 కోట్ల రూపాయలను రాష్ట్రంలో ఎయిడ్స్ వ్యాధి నివారణకై ఖర్చు చేయనుంది.

ఫలితంగా, 1991లో ఉన్న ఎయిడ్స్ వ్యాధి ప్రెవలెన్స్ రేటు 2.43 నుండి 2003 నాటికి 1.53కు తగ్గింది.

జనాభా అదుపు

- జనాభా విపరీతంగా పెరిగిపోవడం అభివృద్ధికి ఆటంకం
- అందుకే జనాభా నియంత్రణకు అనేక చర్యలు తీసుకోవడం జరిగింది
- జనాభా నియంత్రణలో మనరాష్ట్రం ఎంతో ముందుంది

తులనాత్మక సమగ్ర శిశు అభివృద్ధి సంస్థ పనితీరు

	1995కి ముందు	ప్రస్తుత స్థితి
ప్రాజెక్టులు	192	351
బడ్జెట్ కేటాయింపు	72.76 కోట్లు (1993-94)	527 కోట్లు (2003-04)
అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలు	27,587	52,954వ
లబ్ధిదారులు	48,00,138	86,23,403
పోషకాహారం ద్వారా లబ్ధి పొందిన వారి సంఖ్య	18,41,438	30,97,668

తులనాత్మక సమగ్ర శిశు అభివృద్ధి సంస్థ పనితీరు 1995 నుంచి ప్రస్తుతం వరకు

	1995కి ముందు	ప్రస్తుత స్థితి
బడిలో చేరడానికి ముదు కవర్ చేయబడిన శిశువులు	6,89,675	13,23,467
అంగన్‌వాడీల కోసం పక్కా బిల్డింగులు	4,510	8,816
తల్లుల కమిటీలు	కాన్సెప్ట్ లేదు	52,954
యుక్త వయస్సు బాలికల కోసం పథకాలు	11 జిల్లాలు మాత్రమే	అన్ని జిల్లాలు

క్రీడలు

- క్రీడలకు సముచిత స్థానం
- తీసుకున్న చర్యలు
  - క్రీడల బడ్జెట్ పెంపు.
  - మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి
  - వివిధ స్థాయిల్లో క్రీడాకారులకు శిక్షణ

మౌలిక సదుపాయాలు

క్రమ సంఖ్య	ప్రాజెక్టులు	ప్రారంభమైనవి 1989	1994	పూర్తయినవి 1995	2004
1.	**మండలస్థాయి**				
	ఎ) ఇండోర్ స్టేడియం	1	–	8	8
	బి) ఔట్‌డోర్ స్టేడియం	–	6	27	3
	సి) మిని స్టడియం	4	–	6	10
2.	**జిల్లా స్థాయి**				
	ఎ) ఈతకొలను	1	–	4	2
	బి) ఇండోర్ స్టేడియం	2	–	10	4
	సి) ఔట్‌డోర్ స్టేడియం	3	–	6	9
	డి) మిని స్టేడియం	–	–	1	1
	ఇ) వాటర్ స్పోర్ట్స్	–	–	1	1
3.	**రాష్ట్రస్థాయి**				
	ఎ) స్విమింగ్ పూల్				
	బి) ఇండోర్ స్టేడియం				
	సి) ఔట్‌డోర్ స్టేడియం				
	డి) టెన్నిస్ కాంప్లెక్స్				

ఆంధ్రప్రదేశ్ స్థానం
13వ
11వ
17వ
12వ
13వ
12వ
1వ

అంతర్జాతీయ క్రీడలలో ప్రతిభ చూపిన క్రీడాకారులు

క్రమ సంఖ్య	పేరు (శ్రీ/శ్రీమతి)	రంగం	సాధించినవి
1.	కరణం మల్లేశ్వరి త్యాగి	వెయిట్‌లిఫ్టింగ్	రాజీవ్ ఖేల్ రత్న, అర్జున అవార్డీ, ఒలింపియన్ బ్రాంజ్ మెడలిస్ట్
2.	ఎన్.ముఖేష్ కుమార్	హాకీ	అర్జున అవార్డీ, ఒలింపియన్
3.	పుల్లెల గోపీచంద్	బ్యాడ్మింటన్	రాజీవ్ ఖేల్ రత్న, అర్జున అవార్డీ, ఆల్ ఇంగ్లాండ్ ఛాంపియన్
4.	సానియా మీర్జా	టెన్నిస్	జూనియర్ వింబుల్డన్ డబుల్స్ చాంపియన్
5.	వి.వి.ఎస్. లక్ష్మణ్	క్రికెట్	అర్జున అవార్డీ
6.	మిథాలీ రాజ్	క్రికెట్ (మహిళలు)	
7.	వి. రవికాంత్ రెడ్డి	వాలీబాల్	అర్జున అవార్డీ
8.	పెంటాల హరిక్రిష్ణ	చెస్	
9.	కోనేరు హంపి	చెస్	
10.	డి. హారిక	చెస్	
11.	సాయి శ్రీనివాస్	చెస్	
12.	ఎస్. ధన్మలక్ష్మి	అథ్లెటిక్స్	
13.	లావణ్యరెడ్డి	అథ్లెటిక్స్	
14.	జె.జె. శోభ	అథ్లెటిక్స్	
15.	గీతా	అథ్లెటిక్స్	
16.	పి. శంకర్	అథ్లెటిక్స్	
17.	గుత్త జ్వాలా	బ్యాడ్మింటన్	
18.	వ్రుతి కురియన్	క్రికెట్	
19.	ఎ.టి. రాయుడు	క్రికెట్	
20.	గగన్ నారంగ్	షూటింగ్	మొట్టమొదటి ఆఫ్రో ఏషియన్ గేమ్స్ 2003 గోల్డ్ మెడలిస్ట్
21.	కె. వెంకటేశ్వర్ రావు	వెయిట్-లిఫ్టింగ్	మొట్టమొదటి ఆఫ్రో ఏషియన్ గేమ్స్ 2003 సిల్వర్ మెడలిస్ట్

అంతర్జాతీయ క్రీడలలో ప్రతిభ చూపిన క్రీడాకారులకు ముఖ్యమంత్రి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తరపున ఇళ్ళ పట్టాల పంపిణీ

1. అజారుద్దీన్
2. వెంకటపతిరాజు
3. వి.వి.ఎస్. లక్ష్మణ
4. ఎం.ఎస్.కె. ప్రసాద్
5. కరణం మల్లేశ్వరి
6. ఎన్.లక్ష్మి
7. పుల్లెల గోపీచంద్
8. ముఖేష్ కుమార్
9. హరికృష్ణ
10. కోనేరు హంపి

ఒరిస్సాలో అక్టోబరు 24, 2001న కారు యాక్సిడెంట్‌లో దుర్మరణం పాలైన గుర్తింపు పొందిన చెస్ ఆటగాళ్లకు ఒక్కొక్కరికి రూ. 2 లక్షలు సాయం.

2003లో యువతకు స్పోర్ట్స్ కిట్స్ పంపిణీ

* 34000 క్రికెట్ కిట్లు
* 17000 వాలీబాల్ కిట్లు
* 20000 ఫుట్‌బాల్స్
* 17000 క్యారమ్స్ కిట్స్
* 10000 చెస్ కిట్స్

- మన క్రీడాకారులు కరణం మల్లేశ్వరి, గోపీచంద్, సానియామీర్జా, కోనేరు హంపి, హరికృష్ణ రాష్ట్రానికి పేరు ప్రతిష్టలు తెచ్చారు.
- కామన్‌వెల్త్ గేమ్స్‌కు రాష్ట్రం సిద్ధం
- ఐ.ఎం.జి.తో క్రీడాశిక్షణకు, మౌలిక సదుపాయాల ఏర్పాటుకు ఒప్పందం
- ఫార్ములా 1 ఏర్పాటులో మన రాష్ట్రం ముందంజ

2001వ సంవత్సరం :

అంతర్జాతీయ	జాతీయ	భారతీయ క్యాంప్స్
-	-	

జూనియర్ హా కీ ఫర్ వరల్డ్ కప్

2002వ సంవత్సరం :

అంతర్జాతీయ	జాతీయ	భారతీయ క్యాంప్స్
2వ వరల్డ్ చెస్ కప్	32వ జాతీయ క్రీడలు	-
1వ ఆసియన్ అథ్లెటిక్ గ్రాండ్ ప్రిక్స్	జాతీయ జిమ్నాస్టిక్స్ చాంపియన్‌షిప్	-
సివంతి ఆదిత్యన్ గోల్డ్‌కప్ ఇన్విటేషన్	-	
అంతర్జాతీయ వాలీబాల్ టోర్నమెంట్	జాతీయ టైక్వాండో చాంపియన్‌షిప్	-
డబ్ల్యు.టి.ఎ మహిళల టెన్నిస్ టోర్నమెంట్	పెదవడ్లపూడి (గుంటూరు జిల్లా) లో జాతీయ వాలీబాల్ జూనియర్ టోర్నమెంట్	-

32వ జాతీయ క్రీడలు 2002 :

2002 జాతీయ క్రీడలలో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాధించిన పతకాలు :

బంగారు	-	99
వెండి	-	82
ఇత్తడి	-	62
మొత్తం	-	233

✻ 2002 32వ జాతీయ క్రీడల్లో పతకాలు గెలుచుకున్న వారికి నగదు పురస్కారము - రూ. 5.25 కోట్లు

2003 మొట్టమొదటి ఆఫ్రో-ఏషియన్ క్రీడలు :

సానియా మీర్జా	-	15.00 లక్షలు
గగన్ నారంగ్	-	6.00 లక్షలు
జె.జె. శోభ	-	6.00 లక్షలు
శ్రీనివాస్	-	4.00 లక్షలు
హరితా	-	2.00 లక్షలు

✻ 2003 మొట్టమొదటి ఆఫ్రో ఏషియన్ క్రీడలలో పథకాలు గెలుచుకున్న వారికి గౌరవ ముఖ్యమంత్రి నవంబర్2, 2003, రూ. 33 లక్షలను నగదు పురస్కారంగా అందజేసారు.

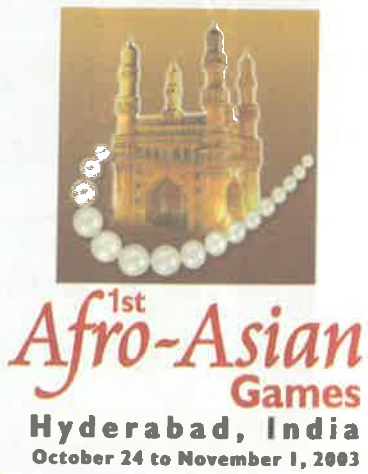

1995-96, 2003-04 మధ్య కాలంలో శాఖకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రణాళిక, ప్రణాళికేతర పద్దు కింద విడుదల చేసిన నిధులు

సంవత్సరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతర	మొత్తం
1995-1996	298.70	176.05	474.75
2003-2004	4800.00	762.00	5562.00

1995-96 నుంచి 2002-2003 శాఖకు మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రణాళిక, ప్రణాళికేతర పద్దు కింద విడుదల చేసిన మొత్తం నిధులు

(రూ. లక్షలలో)

సంవత్సరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతర	అదనపు నిధులు
1995-1996	298.70	176.05	-
1996-1997	54.00	219.37	-
1997-1998	347.36	225.59	-
1998-1999	387.00	332.59	-
1999-2000	213.75	267.00	-
2000-2001	1385.00	529.30	-
2001-2002	3739.50	533.64	-
2002-203	4943.74	580.42	1050.00
2003-2004	4800.00	762.00	-
మొత్తం	**16169.00**	**3625.96**	**1050.00**
మొత్తం			20845.01

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో నిర్వహించిన ముఖ్యక్రీడలు

1994-95

* 1993లో ప్రి ఒలింపిక్ (ఆసియా క్రీడ) ఫుట్‌బాల్ చాంపియన్‌షిప్.
* 1994లో కామన్‌వెల్త్ టెన్నిస్ చాంపియన్‌షిప్ 1995-2003

1995-2003

* హాకీ
* 1996లో భారత ఆస్ట్రేలియాల మధ్య హాకీ మ్యాచ్
* 1997లో భారత, పాకిస్తాన్‌ల మధ్య హాకీ టెస్ట్ మ్యాచ్
* 1999లో భారత, పాకిస్తాన్‌ల మధ్య హాకీ టెస్ట్ మ్యాచ్
* 2000లో భారత, జర్మనీల మధ్య హాకీటెస్ట్ మ్యాచ్
* 2001లో భారత, మలేసియాల మధ్య హాకీ టెస్ట్ మ్యాచ్

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో నిర్వహించిన ముఖ్యక్రీడలు 2002

* డబ్ల్యు.టి.ఎ. టెన్నిస్ టోర్నమెంట్
* మొదటి ఆసియా అథ్లెటిక్స్ గ్రాండ్ ప్రిక్స్
* రెండవ ప్రపంచ చెస్ కప్ టోర్నమెంట్
* అంతర్జాతీయ వాలీబాల్ టోర్నమెంట్
* 32వ జాతీయ క్రీడలు

2003

* రెండవ ఆసియా అథ్లెటిక్స్ గ్రాండ్ ప్రిక్స్
* ఆసియా యూత్ వాలీబాల్ చాంపియన్‌షిప్
* ఆసియా జూనియర్ టేబుల్ టెన్నిస్ చాంపియన్ షిప్
* మొదటి ఆఫ్రో-ఏషియన్ గేమ్స్
* ప్రపంచ అమెట్యూర్ బిలియార్డ్స్ చాంపియన్‌షిప్

జాతీయ క్రీడలు - పతకాలు

సంవత్సరం	రాష్ట్రం	బంగారం	వెండి	ఇత్తడి		స్థానం
1985	ఢిల్లీ	4	9	9	= 22	13
1987	కేరళ	5	10	13	= 28	11
1994	పూణే	4	6	6	= 16	17
1997	బెంగుళూరు	6	4	6	= 16	12
1999	మణిపూర్	9	6	9	= 24	13
2001	పంజాబ్	11	17	29	= 57	12
2002	ఆంధ్రప్రదేశ్	93	85	65	= 243	1

రాష్ట్రం 32వ జాతీయ క్రీడలు, 2002 హైదరాబాదులో

ఆంధ్రప్రదేశ్	93	85	65	= 243	1వ
పంజాబ్	54	37	55	=146	2 వ

విజేతలకు నగదు ప్రోత్సాహకాలు

అథ్లెట్లు అనేకులు తమ క్రీడా జీవితానికి సగంలోనే ముగింపు పలుకుతున్నారు. అందుకు కారణం తగిన నగదు ప్రోత్సాహకాలు అందకపోవడం.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో అందజేస్తున్న నగదు పురస్కారాలు

క్రమ సంఖ్య	చాంపియన్‌షిప్	పతకం	ప్రోత్సాహకాలు (లక్షల రూపాయలలో)
1.	ఒలింపిక్	బంగారు	25.00
		వెండి	16.00
		ఇత్తడి	10.00
2.	జాతీయ క్రీడలు (వ్యక్తిగత)	బంగారు	3.00
		వెండి	2.00
		ఇత్తడి	1.00
3.	జాతీయ క్రీడలు (టీమ్)	బంగారు	4.5
		వెండి	3.5
		ఇత్తడి	2.5

(10 మంది దాటితే టీమ్ కింద లెక్క)